Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 86 (17209) | 1986 оной апрелиин 12, суббото | Сэн 3 мүн.

РЕСПУБЛИКЫН ПАРТИЙНО-АЖАХЫН ЭДЭБХИТЭДЭЙ СУГЛААН ТУХАЙ

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

Үсэгэлдэр республикын партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан боложо үнгэрөө. «Ороной агропромышленна комплекс дотор ажахы эрхилэлгын экономическа арга нүхэсэлнүүдые саашадань нарижуулан һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоолые бэелүүлхэ талаар республикын партийна, совет болон ажахын органуудай зорилгонууд тухай» асуудал зүбшэгдэбэ. Тус асуудалаар КПСС-эй обкомой секретарь К. А. Албашеев элидхэл хээ.

Элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомой нэгэдэхи секретарь В. И. Карпов, Агропромышленна комитедэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо — республикын министр Н. Н. Найданов, Госбанкын республиканска конторые эрхилэгшын орлогшо Н. В. Васильева, КПСС-эй Хориин райкомой нэгэдэхи секретарь П. В. Бахаев, Сэлэнгын районой Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой директор В. Г. Жалсанов, хүдөө ажахын институдай хүдөө ажахын экономикын кафедрые даагша Ц-Д. Д. Доржиев, Захааминай РАПО-гой түрүүлэгшэ П. Д. Соктоев гэгшэд хабаадажа, үгэ хэлэбэ.

Эдэбхитэдэй суглаан дээрэ партиин областной комитедэй нэгэдэхи секретарь А. М. Беляков үгэ хэлээ.

Партийно-ажахын эдэбхитэдэй суглаан зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар тогтоол баталан абаа.

КПСС-эй ОБКОМДО УУЛЗАЛГА БОЛОБО

Апрелиин 10-да КПСС-эй обкомдо республикын хүдөө ажахын элдэб зононуудые, агрономическа албануудые болон эрдэм-шэнжэлгын эмхи зургаануудые түлөөлһэн агроном-мэргэжэлтэдтэй уулзалга болобо.

Хабарай тарилгын хүдэлмэридэ бэлдэхэ болон тэрэниие үнгэргэхэ талаар мэргэжэлтэдтэй республикын хүтэлбэрилэгшэд зүбшэн хөөрэлдэбэ. Тарилгын болзор, агротехникэ, эршэмтэй технологи, органическа болон минеральна үтэгжүүлгэ оруулха, газар тарялангай ажалые һайнаар эрхилхэ, техникэ болон механизаторнуудай хэр бэлэн байһан тухай хөөрэлдөөн болоо.

Эндэ болоһон хөөрэлдөөндэ республикын Агропромой комитедэй түрүүлэгшын орлогшо Б. С. Разгус, Гидрометобсерваториин ахамад инженер Г. Н. Щепина, ВАСХНИЛ-ай Сибириин отделениин Буряадай хүдөө ажахын эрдэм-шэнжэлгын институдай директорэй орлогшо А. М. Емельянов, Буряадай эрдэм-шэнжэлгын институдай үрэһэ хүрэнгын хэрэг эрхилэлгын таһагые даагша В. И. Осипов, Баргажанай районой Уланай колхозой ахамад агроном Д. С. Баторов, Бэшүүрэй районой Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой ахамад агроном В. С. Астрихинский, Мухар-Шэбэрэй районой «Коммунизм» колхозой ахамад агроном С. Д. Унич, Хориин РАПО-гой ахамад агроном А. Р. Жалсанова, Загарайн районой Онохойн совхозой хони үсхэбэрилгын цехэй начальник Г. И. Шигина, республикын проектно-бэдэрэлгын станциин начальник С. И. Бекетов, хүдөө ажахын институдай ургамалнуудай тарилгые эрхилэлгын кафедрые даагша Н. В. Барнаков гэгшэд хабаадаба.

Агроном-мэргэжэлтэдэй уулзалгада КПСС-эй обкомой нэгэдэхи секретарь А. М. Беляков, КПСС-эй обкомой секретарь К. А. Албашеев, республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Б. Саганов, республикын Агропромой комитедэй түрүүлэгшэ А. И. Плотников, КПСС-эй обкомой хүдөө ажахын болон эдеэ хоолой промышленностиин таһагые даагша Б. Н. Николаев хабаадаба.

Түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын хабарай тарилгые эмхитэйгээр үнгэргэжэ, үндэр ургасын үндэһэ һуури табиха гээшэ республикымнай таряашадай партиин XXVII съездын шиидхэбэринүүдтэ тодорхой харюу болохо гээд уулзалга дээрэ тэмдэглэгдээ.

РЕПОРТАЖ

ТАРИЛГАДАА БЭЛДЭНЭ

Тэрэ үглөөгүүр Хориин районой «Сельхозхимия» нэгэдэлэй түрүүлэгшэ В. Е. Салдруевтай уулзажа, газарай үрэжэл дээшэлүүлхэ талаар ямар хүдэлмэриин ябуулагдажа байһанаарнь һонирхоо һэмби.

— Үнгэрһэн һарын тэнһээ хойшо манай механизаторнууд районой ажахынуудай нуга сабшалан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ гаргажа байна. Һаянай хэдэн үдэрэй туршада Дээдэ-Тайлсын совхозой 1300 гектар сабшаланда үтэгжүүлгэ зөөгөө бэлэйбди. Үсэгэлдэрэй Хориин совхозой Ааланай отделениин нуга сабшалан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ гаргахаяа 3 трактор «РМГ» түхеэрэлгэтэеэ эльгээгдэнхэй. Хоёр механизаторнай Анаагай совхозой Шугын үбэртэхи сабшаланда үтэгжүүлгэ сасахаяа ошонхой. Һонирхоо һаатнай, сугтаа ябажа, харахадамнай болохо, — гэжэ Владимир Еремеевич дурадхаба.

Хойгуураа хана шэнгеэр зурыһан үндэр хада ууланuудаар хүреэлэгдэһэн нуга сабшалан холоһоо нэмжын хабтайна. Тээ саагуураа, малай байра шадархи газарай хагдыень шатааһан дээрэһээнь тэндэхи сабшалан харлан харагдана.

— Мүнөөдэр энэ Хотогорой сабшалан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэеэ гаргаха байгаал. Теэд эдэмнай харагданагүйл. Үглөөгүүр Ааланай отделениие эрхилэгшэтэй уулзахадамни, эндэ ерэхэ гэжэ хэлээ бэлэйл. Алин гээшэб? — гэжэ хажуудахи нүхэрни зүүн зүг руу шэртэн харана.

— Ерээгүй байжа болоо ааб даа. Энэ үхэршэнэйхиһээ һураха гээшэ гү? — гэжэ миниий хэлэхэдэ, нүхэр Салдруев машинаяа малай байра тээшэ залаа һэн. Одоол эндэхи хүнүүдһээ һуража, лаб олохо болоһондоо баярлаһан мэтэ Владимир Еремеевич ажал хэрэгээ хөөрэжэ эхилнэ.

— Эндэ хүдэлжэ ябаһан хүбүүднай одоол манай урдаа хараха хүнүүд гээшэ. Ошоходоо тэдэнэртэй танилсахат даа. Энэ мүнөө ябажа байһан газарнай хододоо уһанда абтажа, эндэһээ мүртэй ургаса хуряагдадаггүй. Нёдондо Хотогорой сабшалан дээрэһээ һогооборишье үбһэн абтаагүй бэлэй, — гэжэ нүхэр Салдруев хэлэбэ.

Уданшьегүй бүлэг модотой бишыхан ой тойрохотоймнай сасуу хүхэ үнгэтэй «Беларусь» тракторнуудай, минеральна үтэгжүүлгэ сасадаг «РМГ» түхэлэй улаан агрегадуудай нэгэ газарта сугларанхай байхань харагдаадхиба. Эдээндэ дүтэлэн ерэхэдэмнай, таба-зургаан хүн түхэреэлэн тойронхой, эдеэлжэ һууба. Эндэһээ холо бэшэхэнэ ойн хажууда бариг-даһан хорёо соохи обоолоотой үтэгжүүлгын хажууда ДТ-75 түхэлэй трактор хүршэгэнэнэ. Тэрэмнай тусхай түхеэрэлгээрээ минеральна үтэгжүүлгэ ашажа үгэдэг гэжэ хараһаар ойлгобобди.

— Сайн байна. Ажал хэрэгтнай ямар ябанаб? — гэжэ Владимир Еремеевич бултанайнь гарые адхан мэндэшэлбэ.

— Мүнөө дээрээ бараг лэ даа. Үсэгэлдэрэй ерээд, сасажа, байнабди. Эндэхи газарнай 300 гектар болодог юм. Тэрэнээ мүнөөдэр дууһаад. Һүүдэг руу ошохобди, — гэжэород хүн аад, сэбэр буряад хэлэн дээрэ хэлэжэрхибэ.

Энэмнай «Бурводстрой» управлениин Хориин ПМК-гай механизатор В. М. Шестапалов болобо. Тэрээнтэй хөөрэлдэхэдөө, эндэ «Сельхозхимия» нэгэдэлэй хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта тус ажахын механизаторнууд хүдэлдэг гэжэ ойлгоо һэмди. Үтэгжүүлгэ ашадаг түхеэрэлгэдэ совхозой түлөөлэгшэ А. Н. Намсараев, мүн «РМГ» агрегат шагтагалһан тракторта совхозой механизатор Ж. Д. Намсараев, нэгэдэлэй трактористнууд П. Ф. Шарапов, Д. Спиридонов, В. Дунаев гэгшэд нэгэ звено болоод ажаллажа байба. Эдэнэртэ А. Р. Намжилов хамһалсана.

— Эндэ бүхыдөө 408 тонно үтэгжүүлгэ асарагдаһан юм. Үдэртэ 250 гектар талмай дээрэ үтэгжүүлгэ гаргагдаха түсэбтэй. Нэгэ «РМГ» түхеэрэлгэдэ 4 тонно үтэгжүүлгэ ашагдана. Тиигээд 13—14 гектарта сасаха нормотой гэхэ гү, али гектар бүхэндэ 3 центнер минеральна үтэгжүүлгэ оруулагдаха эрилтэтэй. Мүнөө эндэ нитроаммофос гэжэ үтэгжүүлгэ гаргагдана. Бидэ тэрэнэй хажуугаар 400 гектар уһалагдадаг тарялан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ оруулха ёһотойбди. Эндэһээ холо бэшэхэнэ Тужынкын уһалууриин системэ мүнөө жэлдэ түрүүшынхеэ ашаглагдахань гээшэ, — гэжэ нэгэдэлэй түрүүлэгшэ хөөрэнэ.

Эндэ хүдэлжэ байһан хүнүүдтэй хэжэ байһан ажал, һанажа бодожо ябаһан юумэнтэйнь хубаалдалсаа һэмди.

— Бидэ мүнөөдэрһөө эхилжэ, эндээ эдеэгээ шанадаг болобобди. Аалан ошожо хонохомнай. Урдань гэртээ Хоринск ошогшо бэлэйбди. Юрэдөөл, хабарай тарилгын эхилтэр, манда сүлөөгүй саг болобо гээшэ. Энэ ажахыда дүүргэһээр лэ «Георгиевский» совхоз, һүүлдэнь Хүрбын совхоз, удаань Хасуурта ошохо ёһотойбди. Зундаа Үдын совхоздо паар дээрэ үтэгжүүлгэ оруулхабди, — гэжэ П. Ф. Шарапов хэлэнэ.

Уданшьегүй тракторнууд хүнхинэлдэжэ, нуга сабшалан тээшэ хойно хойноһоо һубарилдаһаар ябашаба. Энэмнай КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын хабарай халуун ажалай эхилһэниие үшөө дахин элирхэйлэн харуулна бшуу.

Д. ДОНДОКОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: сабшалан дээрэ минеральна үтэгжүүлгэ гаргагдана; совхозой механизатор Ж. Д. Намсараев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.
Хориин район.

ТАРГАН МЯХА — ГҮРЭНДӨӨ

КВАРТАЛАЙ ТҮСЭБ УРИДШАЛАА

Малшадай бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсоһон Сэлэнгын районой «Эрдэм» колхозой малшад ехэхэн зорилгонуудые хараалһан юм. Тиин һаяхан энэ ажахын үхэршэд гүрэндэ мяха худалдаха байгша оной нэгэдэхи кварталай түсэбые болзорһоо уридшалан бэелүүлһэнээ баяртайгаар дуулгаба. Колхозой малшад бэлэдхэлэй пунктда бүхыдөө 336 центнер мяха тушаажа, түсэбөө 112 процент дүүргэбэ.

Үбэлжэлгын эхинһээ хойшо үхэршэдэй ажалые һайнаар эмхидхэжэ, шахамалнуудай гүүртэ бухэниие тэжээлээр дутамаггүй хангаһанай ашаар иимэ амжалта туйлагдаа. Һаалишад һү үйлэдбэрилжэ гүрэндэ худалдаха нэгэдэхи кварталайнгаа түсэбые һаядаа дүүргэхэ.

Н. НАМСАРАЕВ.

УРАГШАТАЙ

Ниитынгээ адууһа малай үбэлжэлгые эмхитэй һайнаар үнгэргэжэ, һүрэг үхэрнүүдэйнгээ шэгнүүрые ехээр дээшэлүүлхэ социалис уялга абаһан Хурамхаанай районой Аргатын совхозой ахалагша үхэршэн Валерий Бадмаевич Хубраков мүнөө горитойхон амжалта туйлана. Гүүртэдэ ажалладаг үхэршэд үбэлэй һарануудта малаа һайнаар харууһалһанай ашаар туд бүриинь шэгнүүрые хоногой 800 граммаар нэмээнэ.

Малда тэжээлыень заабол шанаржуулаад бэлдэдэг энэ гүүртын үхэршэд гансашье үбэлжэлгэеэ урагшатайгаар үнгэргэхэ бэшэ, мүн һүрэг үхэрнүүдэйнгээ ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхын түлөө шармайн оролдоно.

Б. БАЛЬЖИРОВ,
парткомой секретарь.

ДААБАРЯА ҮЛҮҮЛЭЭ

Арбан хоёрдохи табан жэлэйнгээ түсэбые түрүүшын жэлһээ сүм дүүргэхээр социалис мүрысөөндэ, оролсоһон Захааминай районой Цахирай совхозой үхэршэд эдэ үдэрнүүдтэ эрхим дүн туйлаба. Тусхайлбал, ажахын малшад байгша оной нэгэдэхи кварталда гүрэндэ тарган малай мяха тушааха түсэбөө уридшалһан байна. Жэлэй эхинһээ хойшо бүхыдөө 650 шахуу центнер мяха бэлэдхэлэй пунктда эльгээжэ, даабаряа 246 центнерээр үлүүлээ.

Л. ДОРЖИЕВА,
совхозой ахамад экономист.

ХОНОГОЙ 1176 ГРАММААР

Яруунын районой «Юбилейный» совхозой малшад эдэ үдэрнүүдтэ ехэхэн амжалта туйлана. Жэшээлбэл, Нюсэгэн — Уулын фермэдэ ажалладаг үнинэй тугалшадай нэгэн Ирина Иннокентьевна Тимофеева харууһалхаар даажа абаһан 67 тугалайнгаа туд бүриин шэгнүүрые хоногой 1176 граммаар нэмээһэн байна. Тиигэжэ һарын туршада тугалнуудайнгаа шэгнүүрые бүхыдөө 4 центнерээр нэмээхэ түсэбөө 9 центнертэ хүргөө юм.

К. СУДАНОВ.

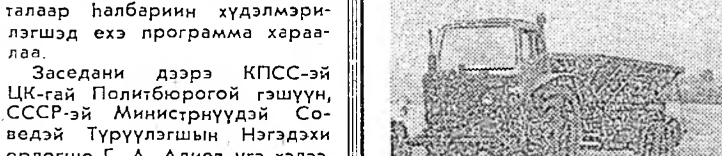

БҮХЭЛИ ҮДЭРТӨӨ, ҮНДЭР БҮТЭЭСЭТЭЙГЭЭР

Республикын ажалша коллективүүдтэ коммунис субботник үнгэрэгэхэ штабай ээлжээтэ заседани боложо, Буряадай АССР-эй профсоюзуудай соведэй түрүүлэгшэ Н. А. Розанов ажалай һайндэртэ бэлдэлгын үргэнөөр ябуулагдажа байһан тухай мэдээсэбэ. Урданайхида орходоо мүнөө жэлэй субботнигто хүн зон бүри олоороо хабаадаха, тиихэдээ алмагдаһан түлишэ, элшэ хүсэ, түүхэй эд хэрэглэжэ хүдэлхэ гэһэн мэдүүлгэнүүд коллективүүдһээ ороно. Гэхэтэй хамта зарим фабрика, заводууд мүнөө болотор субботнигой үдэр бүтээхэ ажалайнгаа хэмжээе тодорхойлоогүй байһаар гээд заседани дээрэ шүүмжэлэгдээ. Хэрбээ урдань субботнигой үдэр зарим коллективүүд богонихон саг соо хүдэлөөд, эртэ тарадаг байһан һаа, ерэхэ субботнигто коллектив бүхэн ажалай дүүрэн үдэрэй туршада эгээн үндэр бүтээсэтэйгээр хүдэлхэ зэргэтэй. Энэл ушарта түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жэлэй жасада эрхим нэмэлтэ оруулагдаха байна ха юм.

Заседани дээрэ республикын арадай ажахын һалбари бүхэндэ субботнигто бэлдэлгын ябаса тухай мэдээсэлнүүд зүбшэгдэжэ, тодорхой ажаглалта, дурадхалнууд оруулагдаба.

АЛМАЛТЫЕ АЛГАД ГАРАНГҮЙ...

Экономическа ургалтын гол нөөсэнүүдэй нэгэн хадаа алмалта, арьбалалта мүн болоно гэжэ партиин XXVII съездын материалнууд сооһоо ойлгожо абанабди. Үйлэдбэридөө эзэн ёһоор хандалгын, абьяастай ажалай оршон байдалда Ленинскэ коммунис субботник олон предприятинуудта үнгэргэгдэхэ юм.

Ажалша хоёр коллектив абаад үзэе. Оёдолой «Туяана» нэгэдэл Нютагай промышленностиин министерствын мэдэлэй предприятинууд сооһоо саг үргэлжэ түрүү зэргэдэ ябадаг гэжэ мэдээжэ. Партиин XXVII съездын хүндэлэлдэ абаһан уялга, даабаринууд сүм дүүргэгдээ һэн. Түрүүшын кварталда нэгэдэл бүхыдөө 94 мянган түхэригэй продукци түсэбһөө гадуур үйлэбэрилэн гаргаа, 233 мянган түхэригэй «Н» индекстэй зүйлнүүд оёгдожо, худалдаа наймаанда эльгээгдээ. Оёдолой бригаданууд эрэшүүлэй, үхибүүдэй үмдэхэ 9633 самса түсэбһөө гадуур оёһон байна.

Эдэ туйлалтануудыень дурдахадаа, мүнөөдэрэй гол шухала асуудалые — алмалта, арьбалалтые алгад гарахын аргагүй бэлэй. Энэ талаар нэгэдэлдэ хэзээдэшье һайн жэшээнүүдые оломоор һэн. Гэбэшье мүнөө хиналтань бүришье шангадаа. Техническэ шалгалтын таһагайхид хүдэлмэреэ эдэбхижүүлээ. Тиигэжэ алмалтын, шанарай талаар дүнгүүд урданайхиһаа нилээд һайжараа. Нэгэдэлэй гол предприятиин социалис мүрысөөнэй талаар инженер Ч. Г. Батомункуева иигэжэ хөөрөө һэн:

— Гурбан һарын туршада 38,2 мянган дүрбэлжэн метр бүд, 14,9 мянган киловатт-час электрын элшэ хүсэн, 52 гикалори дулаанай элшэ хүсэн алмагдаа. Энэ нагаад туйлагданаб гээд абаһаар асуухат. Харюунь юрын: бүдөө зүбөөр дэлгээн табижа, нариин нягтаар, үлүү, дутуу гарахагүйгөөр эсхэхэ ёһотой. «Лекалануудай хоорондохи зайе хороохо хэрэгтэй» гэжэ манай мэргэжэлтэд хэлсэдэг юм. Энээнэй һүүлээр оёдолшод һарюу мурюутуулангүй, уран нарииаар оёо һаань, голодоһон гарахагүй зэргэтэй бшуу.

Социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаһан Л. М. Черных, А. И. Богомазова, Н. А. Туманова, Л. М. Позднякова гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг комсомол-залуушуулай бригаданууд алмалтын түлөө илангаяа ехэ оролдолго гаргадаг юм. «Мэргэжэлээрээ эрхимлэгшэд» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэһэн 2-дохи цехэй Вера Гребнева, 1-дэхи цехэй Галина Ринчино, эсхэлгын цехэй Елена Лукашенко, Валентина Кафу, Вера Филиппова гэгшэд энэ талаар зорилгонуудаа гүйсэд ойлгонхой. Юуб гэхэдэ, ажалайнь дүнгүүд илгаруулма һайн бшуу. Үнинэй хүдэлмэрилэгшэд сооһоо Н. А. Намханова, Л. И. Давыдова, Г. И. Рябова, В. Н. Юдина гэгшэдэй һанамжа бодол зүйтэй һэн:

— Бүд байнал гэжэ нишэ тиишэнь юрэл ормоглоод, хайшалаад хаядаг ушар дайралдадаг һэн. Голодоһотойгоор, муугаар оёжо, «дашуурагшадшье» байгаа. Мүнөө тиимэ юумэнтэй эбсэхээ болинхойбди. Гансал мүнгэнэй, урмашуулгын түлөө оролдоно бэшэбди. Социалис зөөри гээшэмнай бултанаймнай, хүн бүхэнэймнай зөөри гэжэ ойлгохоор саг болоо. Съездын материалнууд соо хэды һайнаар, тоолоор хэлэгдээ гээшэб.

Элэ бүгэдэ тухай хөөрэһэнэй удаа гол предприятиин 3 цех бүхыдөө, дүн хамта 300 хүн алмаһан бүд, электрын элшэ хүсэ хэрэглэн, Ленинскэ коммунис субботнигой үдэр хүдэлжэ гарахаар шиидээ гэжэ уридшалан һайшаан дуулгая.

Республиканска типографиин филиалай ротационно-стереотипна цехэй 12 хүнһөө бүридэһэн бригада ажалай һайндэрэй үдэр алмагдаһан саарһа хэрэглэн, газетэ хэблэн гаргаха гэжэ шиидээ. Бригадые КПСС-эй гэшүүн, 13 жэл эндэ хүдэлжэ байһан дүршэл ехэтэй Б. П. Манаенков хүтэлбэрилдэг юм. Гадна типографиин наборно цехэйхид энэ үдэр хүдэлмэриингөө сагые алман, минутыешье гээнгүй хүдэлхөөр зорижонхой. КПСС-эй гэшүүд, шадабаритай болоһон линотипистнүүд Л. И. Халбаева, Д-С. Т. Лубсанова, Е. О. Гомбоева, Ц-Д. О. Батуева гэгшэд ажалай сагые алман хүдэлхэдэ, ашатай урматай дүнгүүд туйлагдадаг гэжэ мэдүүлээ һэн.

Г. ДАШЕЕВА,
манай корр.

[...]апрелиин

[К]ПСС-эй ЦК-гай [П]ОЛИТБЮРОДО

[...]-эй ЦК-гай Политбюрогой ээлжээтэ заседани апре[...]-да болобо. КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь [...] С. Горбачев заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Куй[...] болон Тольятти хотонуудта ошожо, ажалшадтай, [...]-ажахын эдэбхитэдтэй уулзаһан тухайгаа хөөрэһэн [...] Эдэ уулзалгануудай үедэ обществын социально-эко[...] хүгжэлтые хурдадхалгын, эрдэм-техникын шэнэ [...]нуудай үндэһөөр үйлэдбэриие һэльбэн шэнэдхэлгын, [...] барилгын шанарые һайжаруулгын ба эршэ дэ[...] үргэдхэлгын, мүн социальна асуудалнуудые, илан[...]алшадые гэр байраар, медицинскэ болон хүүгэдэй [...]ургаануудаар хангалгые оролдосотойгоор шиидхэл[...]далнйуд шухала удха шанартай байна гэжэ онсолон [...] гээд Политбюро тэмдэглээ. КПСС-эй XXVII съез[...] шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хүдэлмэреэ эршэдхэ[...] хэрэгтэ хөөрдэм ябадал, шууяа гаргахагүй, суглаа [...]ээр дашуурхагүй шухала гэжэ тэмдэглэгдээ. Эмхид[...] журам, аша үрэ ехэтэй ажал, бүхы хүдэлмэрилэгшэ[...]бхи үүсхэл, үндэр ехэ харюусалга — эдэ бүгэдэ пар[...] түсэбүүдые, съездын шиидхэбэринүүдые бодото бай[...] бэелүүлгын шухала эрхэ нүхэсэл мүн.

[...]-эй XXVII съездын хараа заабаринуудта үндэһэлэн, [...]дотор дээдэ ба тусхай дунда һуралсалые нарижуулан [...]үлгын гол шэглэлнүүд тухай асуудалые Политбюро [...] хэлсээ. Арадай ажахын бүхы һалбаринуудта, эрдэм, [...] хүдэлхэ дүршэл шадабаритай мэргэжэлтэдые һурган [...] талаар совет дээдэ болон тусхай дунда һургуули [...]дэлмэри ябуулна гэжэ тэмдэглэхэ зуураа, һүүлэй үедэ [...]дэлмэри гээгдэлдэ ороһон байна гэжэ Политбюро [...] һургалга болон хүмүүжүүлгын хэмжээн ороной со[...]-экономическа хүгжэлтые хурдадхалгын, эрдэм[...] туйлалтануудые дары нэбтэрүүлгын зорилгонуудта [...] дүүрэнээр харюусанагүй. Энэнь экономикодо бүхы [...] хурдан түргэн хүгжэлтэдэ удаан болзоройүүр[...]ээ үзүүлхэ шухала эрхэ нүхэсэл болохо дээдэ болон [...] дунда һуралсалай үүргэ дээшэлүүлхэ эрилтэ табина.

[...] зорилготойгоор мэргэжэлтэдые һурган бэлдэлгые, [...]жүүлгые хэрэглэлгые эрид һайжаруулхаар, гэгээрэлэй, [...]бэриин ба эрдэм ухаанай хоорондохи холбоое үргэд[...], эрдэмэй ба эрдэмэй-педагогическа кадрнуудай мэргэ[...] шадабариие дээшэлүүлхээр, һуралсалай эмхи зургаа[...] оньһон техникээр түгэс хангахаар хараалагдана. [...] һургуулинуудта үнгэргэгдэжэ байһан эрдэмэй шэнжэл[...], туршалгануудай хэмжээе эрид дээшэлүүлхэ, орон [...] дээдэ болон тусхай дунда һуралсалые хүтэлбэрилгэдэ [...] Дээдэ һургуулинуудай министерствын үүргэ дээ[...], һуралсалай эмхи зургаануудай эрхэнүүдые, ха[...]лтые үргэдхэхэ тухай эндэ хэлэгдэнэ.

[...] дотор концертнэ ажал ябуулгые саашадань һайжа[...] тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Со[...] тогтоол баталагдан абтаа. Энэ тогтоол концертнэ [...]урай үзэл сурталай-уран һайханай хэмжээе, гүй[...] шанарые дээшэлүүлхэ, дээдэ болон тусхай дунда [...]нуудта гүйсэдхэгшэдые һурган бэлдэлгые һайжа[...], концертнэ эмхинүүдэй материально-техническэ үндэһэ [...] бэхижүүлхэ, ажалшадые гоё һайханиие ойлгодогоор [...]жүүлгэдэ хүгжэмэй искусствын үүргэ дээшэлүүлхэ та[...] тэдэнэй ажал ябуулгын бусад асуудалнуудые шиидхэхэ [...] табигдана.

[...] М. С. Горбачевой ФРЕЛИМО партиин Түрүүлэгшэ, [...]бигай Арадай Республикын Президент С. Машелтэй [...], совет-мозамбик хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүдые По[...] һайшааба. Империализм болон шэнэ түхэлэй ко[...]лизмда эсэргүү мозамбик арадай үнэн зүб тэмсэлтэй [...] нэгэтэй байһанаа, КПСС болон ФРЕЛИМО партиин, [...] Союз болон арадай Мозамбигай хоорондохи хани [...], харилсаа холбооое саашадань гүнзэгырүүлхэ хүсэл [...]тэй байһанаа тэмдэглээ.

[...]риин Республикын Федеральна канцлер Ф. Зиновацтай [...]-эй ЦК-гай Генеральна секретариин хэһэн хөөрэлдөөнэй [...] зүбшэн хэлсэгдэбэ. Совет-австриин харилсаанай ам[...]тайгаар хүгжөөгдэһэндэ сэдьхэлээ ханажа байһанаа [...] зуураа, хоёр ороной аша туһада, Европодо ба бүхы [...] дээрэ гүрэнүүдэй амгалан тайбанаар харилсан ажа[...] аша туһада эдэ холбоо барисаае улам үргэдхэхөөр [...] байһанаа батална.

[...]риин Коммунис партиин XIII съездын хүдэлмэридэ [...]-эй делегациин хабаадаһан тухай, нүхэр Т. Живковтэй, [...]риин бусад хүтэлбэрилэгшэдтэй делегациин хөөрэлдэһэн [...] нүхэр Н. И. Рыжковой мэдээсэл шагнагдаа. Делегациин [...] ябуулгые һайшаагаад, КПСС-эй болон БКП-гэй, Совет [...] Союзай болон Болгариин Арадай Республикын хани [...], аха дүүгэй али бүхы харилсаа холбооое, марксизм[...]измын ба социалис интернационализмын гол ёһонуудай [...] һуури дээрэ тэдэнэй политическэ болон үзэл сурта[...]лгэдэлые саашадаашье бэхижүүлхые шиидэнхэй байһа[...] Политбюро мэдүүлээ.

[...]кономическа-худалдаа наймаанай ба эрдэм-техникын ха[...]анай талаар совет-хитад комиссиин түрүүшын заседаниин [...]үдые Политбюро хаража үзэхэдөө, СССР-эй болон КНР-[...]оорондохи худалдаа наймаанай-экономическа харилсаанай [...] бусадшье асуудалнуудаар тэдэнэй хоорондохи хол[...] барисаае һайжаруулха, энэнь хоёр ороной арадуудай [...] туһада харюусаха байна гэжэ тэмдэглэбэ.

[...]оной социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхалгын, [...] арадай зохёон байгуулхы ажалда шухала эрхэ байдал [...]үүлхэ, бүхы хүн түрэлтэнэй эб найрамдалта ерээдүйе хан[...] талаар шэглүүлэгдэһэн парти болон гүрэнэй гадаадын [...]тическэ харга шугамые бэелүүлгын зорилгонуудые бо[...]ор шиидхэлгэдэ хабаатай бусад зарим асуудалнуудые [...]-эй ЦК-гай Политбюро мүн лэ зүбшэн хэлсэһэн байна.

[...]АРИИН ШУХАЛА ЗОРИЛГОНУУД

[...] харилсаанай министер[...] коллегиин үргэдхэгдэ[...] заседани апрелиин 9-дэ [...] болобо.

[...] харилсаанай министр [...] Конарев элидхэл хэбэ. [...] ажахын ашаа, хүнүү[...]лгын талаар эрилтэ[...] найдамтайгаар ба хү[...] хангахын түлөө ехэ [...] түмэр замай хү[...]лэгшэдтэ даалгагдана [...] заседани дээрэ онсолон [...]. Ашаа зөөлгые һай[...], ажахы эрхилэлгын [...] аргануудые нарижуулха талаар һалбариин хүдэлмэрилэгшэд ехэ программа хараалаа.

Заседани дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо Г. А. Алиев үгэ хэлээ.

Коллегиин хүдэлмэридэ КПСС-эй ЦК-гай Транспортын болон хэлхеэ холбооной таһагые даагша В. С. Пастернак, СССР-эй хэдэн министерствэнүүд болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд хабаадалсаба.

(ТАСС).

[...]ЙНДЭРЭЙ
[...]НДЭЛЭЛДЭ

ПАРТИЙНА АЖАБАЙДАЛ

ЭРИД ХУБИЛАЛТА ТУЙЛАХА ХЭРЭГТЭЙ

Партиин Тарбагатайн райкомой хоёрдохи пленум боложо, «КПСС-эй XXVII съездын дүнгүүд болон районой партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд» гэһэн асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ. Хэдэн һарын саада тээ бэеэ даанхай, амяраа болоһон тус районой коммунистнууд, бүхы ажалшад түрэл партиингаа съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые ажалай ба политическэ ехэ дэбжэлтэтэйгээр угтаад, мүноо үедэ тэдэнэй гүн ехэ удхые, хараа зорилгонуудыень шэнжэлэн шудалжа, арад зондо ойлгуулжа, бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө хүсэ шадалаа, дүй дүршэлөө зорюулжа байна гэжэ тэмдэглэгдээ. XXVII съездын үүсхэһэн эдэбхи дэбжэлтые улам бадаруулха, районой экономическа болон социальна хүгжэлтын асуудалнуудые бүтэмжэтэйгөөр, даамгайгаар шиидхэлгэдэ хүн зоной хүсэл оролдолгые зорюулха, үйлэдбэриин ашаг үрэ ба шанарые эрид шууд дээшэлүүлхэ, коммунистнуудай түрүү үүргэ ба харюусалга шангадхаха, хүтэлбэрилгын гурим ба онол аргануудые нарижуулан һайжаруулха гол шухала зорилгонуудта партийна эдэбхитэдэй анхарал хандуулагдаа.

Юуб гэхэдэ, тус район онсо илгаатай байна. Город шадар оршодог хадаа эдеэ хоолой зүйлнүүдээр, нэн түрүүн һү, хартаабха болон овощоор тэрэниие хангаха зорилготой. Гол түлэб хүдөө ажахые эрхилдэг район болоно. Тиигэбэшье тарялангай газар багатай, тэрэ зуураа хада уулануудай ташалангаар, бага бага хэһэгүүдээр тэрэнь хубаарилагданхай, үрэжэл багатай, ехэнхидээ шара элһэн газартай байна бшуу. Ушар иимэһээ газар тарялангайшье, малшье ажалда бага бэшэ бэрхэшээлнүүд тохёолдодог байна. Район үнгэрһэн табан жэлдэ гүрэндэ орооһо таряа, хартаабха, овощ, мяха, һү, нооһо худалдаха түсэбүүдээ дүүргэжэ шадаагүй.

Энэнэй шалтагаан олон байха. Нэн түрүүн газар эдүүрилхэ зональна гурим, эршэтэй технологи һулаар нэбтэрүүлэгдэнэ. Мүнөө үедэ орооһото ургамалнуудай талмайн ойролоол 25 процентдэ эршэтэй технологи хэрэглэгдэнэ. Зарим ажахынуудта бүришье бага байха юм. Жэшээнь, «Восход» колхоздо — 8 процент, Ербановай нэрэмжэтэ совхоз-техникумдэ — 10 процент. 80 оэвосборогүүдэй ойролоол 10-ниинь нэбтэрүүлэгдэнхэй. Тарялангай ехэнхи хубинь шанар муутай үрэһөөр таригдана. Нютагай үтэгжүүлгэ һайнаар хэрэглэгдэнэгүй. Тарян ажалда хамтын подряд, ажахын тоосоон гүйсэд хэрэглэгдэдэг болоогүй байһан зандаа.

Нүгөө талаһаа, бэлшээриин болон сабшалангай газараар тон бага энэ райондо малай тэжээл гол түлэб элдүүрилэгдэдэг газарһаа абтадаг гээшэ. Тиимэһээ газар тарялангай ажалай хэр эрхилэгдэдэгһээ мал ажалай ашаг шэмэ, түсэбтэ даабаринуудай дүүргэлтэ ехээр дулдыдадаг байна бшуу. Ниитын адууһа мал тэжээлээр гүйсэд хангагданагүй. Үнгэрһэн жэлдэ ойролоол 72 процент үбһэ тэжээл бэлэдхэгдэнхэй үбэлжэлгэдэ ороһон байха юм. Нөөсэлэгдэһэн тэжээлэй шанар муу байшоо. Илангаяа «Искра», «Советская Россия», «Восход» колхозуудта. Жэшээнь, «Искра» колхозой бэлэдхэһэн силосэй 30 процентнь малда эдюулхын аргагүй байба. Хартаабха, түмһэтэ ургамалнууд багаар нөөсэлэгдөө. Белок ехэтэй тэжээлэй ургамалнуудые (горох, рапс, донник) ехэ таридаг болохо асуудалда анхарал хандуулагданагүй.

Адууһа малай ашаг шэмэ үшөөл бага зандаа. Жэшээнь, байгша оной түрүүшын кварталда һү худалдаха түсэб 10 процент дутуу дүүргэгдээ. Ажахын зарим хүтэлбэрилэгшэд энээниие имагтал спиртзаводһоо бардаа үгтэхөө болиһон ушараар сагааруулхые оролдоно. Харин энэмнай малшад, зоовэтмэргэжэлтэдэй үдэр бүриин анхарал оролдолго гаргаагүй, гансал бэлэн иимэ тэжээлэй зүйл хүлеэгээд байжа һураһые үшөө дахин гэршэлжэ үгэнэ. Мяха гүрэндэ тушааха түсэб нёдондо 86 процент дүүргэгдээ, тиигэжэ 5 мянган центнер мяхан дутуу оруулагдаа. «Советская Россия», «Дружба», «Искра» колхозуудта мал шахан таргалуулха хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Ехэнхи ажахынууд «Южный» комплексдо поршоонхонуудые тушааха түсэбөө дүүргэнэгүй, харин тиигэбэшье гахайн түл түрэсэ хажуу тээшэнь ехээр худа дагдана. Энээнһээ боложо тус комплексдо 4 мянгаад гахай шахаха байра хооһон байһан зандаа.

Малай тоо толгой олошоруулха, тугал, хурьга ба поршоонхо олоор абадаг болохо талаар бүтэмжэтэй хэмжээнүүд бэелүүлэгдэнэгүй. Илангаяа үнеэд үсөөрсө. 1985 оной түсэб 557 толгой үнеэдээр дутуу дүүргэгдээ, харин мүнөө нёдондоной энэ үеынхиһөө 297 үнеэд үсөөн байна. Адууһа малай үүлтэр һайжаруулха талаар зохихо хэмжээнүүд абтанагүй.

Эдэ бүгэдые шэнжэлэн харахада, агропромышленна нэгэдэлэй, тэрэнэй мэргэжэлтэдэй үүргэ ба харюусалга дээшэлүүлхэ саг хүрэжэ ерээ, нүгөө талаһаань, тэдээндэ мүнөө үе сагай эрид шанга эрилтэ табиха хэрэгтэй гэжэ элидхэл дотор заагдаа.

Саашань элидхэлшэ КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь **В. И. Трофимов** промышленна предприятинуудай болон барилгын эмхинүүдэй хүдэлмэри тухай, хойшолуулашагүй зорилгонууд дээрэ тодорхойгоор тогтоо. Промышленна продукци худалдаха түсэб 110 процент, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари 123 процент дүүргэгдээ. Шулуутын холимол тэжээлэй завод, Тарбагатайн кондитерскэ фабрика, Заудинскын ой модоной ажахы болон бусад муу бэшэ үрэ дүнгүүдые туйлабашье, үшөөл ехэ арга боломжонууд ба нөөсэнүүдтэй байна гэжэ тэмдэглэгдээ. Агропромстройн Тарбагатайн ПМК-гай барилгын бааза районой газар дээрэ байгуулха, барилгын дэлисэ ба эршые шангадхаха талаар ехэ юумэн ойрын сагта хэгдэхэ болоно.

Пленум дээрэ партийна организацинуудай эмхидхэлэй болон үзэл сурталай хүдэлмэриие КПСС-эй XXVII съездын эрилтэнүүдэй ёһоор ябуулха, ашанүлөөень дээшэлүүлхэ тушаа үргэн хөөрэлдөөн болоо. Шэнээр байгуулагдаһан райондо социальна асуудалнуудые шиидхэлгэ шухала удха шанартай. Тиимэһээ районой партийна, совет, профсоюзай болон комсомолой органууд ажалшадай соёлой-ажаһуудалай эрилтэ хэрэглэмжэнүүдые гүйсэд хангаха, гэр байрын барилга, илангаяа Тарбагатайда, бүри үргэн дэлисэтэйгээр ябуулха, соёлой, худалдаа наймаанай, гэгээрэлэй, медицинын эмхи зургаануудай хүдэлмэриие хараа байса һайжаруулха хэмжээнүүдые дары түргэн бэелүүлхэ ёһотой болоно.

Бүхы дээрэнь онсолбол, элидхэлшэшье, үгэ хэлэгшэдшье яһала шүүмжэлхы ёһоор мүнөөнэйнгөө байдалые хаража үзөө, социально-экономическа хүгжэлтые хурдадхаха зохисотой һанамжа дурадхалнуудые оруулаа гэжэ тэмдэглэлтэй.

«Советская Россия» колхозой түрүүлэгшэ **В. А. Чебунин**, хүдөө ажахын продукци абалгые түргэн дээшэлүүлхэ талаар бэелүүлэгдэжэ байгаа хэмжээ ябуулганууд дээрэ тогтоходоо, агропромышленна нэгэдэлэй мэргэжэлтэдэй зүгһөө ажахынуудта туһа багаар хүргэгдэдэг, ашанүлөөтэй хэмжээнүүдые абадаггүй тухай шүүмжэлэл хэлэбэ. Энэнь зүйтэй. «Ехэнхи сагаа тэдэ райкомой бюродо гү, али арадай хиналтын комитедтэ асуудалнуудые бэлдэлгэдэ барана» гэжэ тон зүб ажаглалта хээ.

«Южный» комплексын бүхы арга боломжонуудые гүйсэд хэрэглэхэ, ажахынуудта гахайн поршоонхо олоор абажа, тус комплексдо богони болзор соо шахан таргалуулха, үүлтэр һайжаруулха бодото хэмжээнүүд тухай комплексын ахамад ветврач, партийна организациин секретарь **З. К. Тулусоева** пленум дээрэ һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгэбэ.

— Энээнһээ урагша эмэ буруунуудаа Ивалгын гунжадай комплексдо абаашадаг байгаабди. Тиэд тэндэһээ һайнаар түлжүүлэгдэһэн, ехэ һүтэй гунжад ажахыдамнай бусажа ерэдэггүй һэн. Тиимэһээ мүнөө ажахы дотороо ашаг шэмэ ехэтэй гунжадые түлжүүлхэ, амяраа байра байдал түхеэрхэ хэрэгтэй болоно,— гэжэ «Маяк» колхозой һү һаалиин фермые даагша **М. А. Хамуев** үгэ хэлэхэдээ тэмдэглэбэ. Энэ дурадхалыень бусад үгэ хэлэгшэд дэмжэһэн байна.

Тарбагатайн кондитерскэ фабрикын хүдэлмэришэн **Т. Г. Малютина** коллективэйнгээ урагшатай һайнаар хүдэлжэ байһан тухай тоб гэмээр мэдээсээд, эндэ дары шиидхэгдэхээр болоһон асуудалнууд дээрэ тогтобо. Фабрикые техническэ талаарнь шэнэлхэ, байрыень үргэдхэхэ, гарай ажал хүнгэдхэхэ, ажалай эрхэ байдал һайжаруулха талаар тодорхой дурадхалнуудые тэрэ оруулаа. Гэр байра дуталдана, һүүлэй арбан жэлэй туршада нэгэшье байра баригдаагүй гэжэ үгэ хэлэгшэ шүүмжэлбэ.

Газар тарялангай үрэжэл һайжаруулха, эршэ түгэс технологи үргэнөөр хэрэглэхэ талаар ямар хэмжээнүүдые хараалжа байһан тухайгаа Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой ахамад агроном **П. У. Мальцев** хэлэжэ үгөө.

Ажалшадай һуудал байдалай, сүлөө сагаа аша туһатайгаар үнгэргэлгын, үзэл сурталай-хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин асуудалнуудта «Забайкальский» совхозой партбюрогой секретарь **Р. М. Арепьева** анхаралаа хандуулба.

Тэрэшэлэн элидхэл зүбшэн хэлсэлгэдэ Ербановай нэрэмжэтэ совхоз-техникумэй парткомой секретарь **А. С. Андреев**, «Авангард» колхозой МТФ-е даагша **Т. Ф. Третьякова**, райгүйсэдкомой түрүүлэгшэ **А. М. Алексеев**, «Искра» колхозой түрүүлэгшэ **Л. С. Трифонов**, РАПО-гой ОКС-ын начальник **С. Г. Будаев**, ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь **М. А. Полютов** хабаадаһан байна.

Пленумэй хүдэлмэридэ хабаадаһан Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ **В. Б. Саганов** дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Зүбшэгдэһэн асуудалаараа пленум дэлгэрэнгы тогтоол абаһан, КПСС-эй райкомой саашадаа бэелүүлхэ эмхидхэлэй болон үзэл сурталай-политическэ хүдэлмэриин хэмжээ ябуулгануудые баталһан байна.

П. ЛОПОЕВ.

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИ… һуралса…

ХҮН БҮХЭН… ХАРЮУСАЛ… ДЭЭШЭЛҮҮЛ…

КПСС-эй XXVII съездын түүхэтэ шиидхэбэрину… лүүлхэ зорилгонууд бүхы совет арадай урда… гээшэ. Партиин хараалһан асари ехэ түсэбүүдые… наар дүүргэхэ тухай ажалша коллективүүдтэ д… хөөрэлдөөн болоно. Бидэ һаяхан научна коммун… дэһэ һуури шудалдаг һургуулиин ээлжээтэ хэш… партиин съездын баталан абаһан документнүүд… рэлдэбэбди.

— КПСС-эй ЦК-гай Политическэ элидхэлээр КПСС… съездын абаһан резолюци, КПСС-эй шэнээр найру… Программа, партиин Устав, ороной Экономическа… циальна хүгжэлтын гол шэглэлнүүд дотор совет ар… тоодо манай республикын ажалшадай бэелүүлхэ зор… тодорхойгоор харуулагдаһан байна, — гэжэ совхоз… коммунизмын һургуулиин пропагандист, совхозой а… роном Г. Х. Андреев хэлэбэ. Партиин табиһан энэ… программа урагшатайгаар бэелүүлхын тула социаль… мическа хүгжэлтын хурдадхалга туйлаха ёһотой б… Тиигэхын тула совхозой үйлэдбэриин ашаг үрые д… ёһотойбди, — гэжэ пропагандист онсолоо.

Үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхын тула ажал… дээшэлүүлхэ, үйлэдбэрилһэн продукциин өөрын үн… шолуулха, дотоодын нөөсэ арга боломжонуудые… алмалта ба арьбалалта туйлаха, журам заршам һ… бар хүсөөр хэгдэдэг хүдэлмэриие оньһожоруулха х… жэ хэшээл дээрэ хэлсэгдээ. Эдэ бүгэдые туйлахын… хэмжээнүүдые бэелүүлхэ ёһотойб гэһэн асуудал… ниинь гайхалтай бэшэ.

Энэ хэшээл дээрэ хэлэгдэһэн дурадхалнууд тухай… гоор тогтоходо болохо гэжэ һанагдана. Жэшээлхэдэ… кадрнуудай таһагай инспектор В. С. Содномова үгэ… совхозой мэргэжэлтэд үйлэдбэриие эршэдхэхэ х… үүргэтэй гэжэ тэмдэглэбэ. Совхозой ахамад мэргэж… үргэлжэ курсануудта һуража, мэргэжэл шадабари… лүүлжэ байха ёһотой гэбэ.

Совхозой ахамад энергетик В. Г. Дампилон иимэ… римта тухай хэлэһэн байна. Электрын элшэ хүсэ… дэлмэри муугаар ябуулагдана. Юундэб гэхэдэ, тэр… маһанай түлөө моральна, материальнашье урмашу… байдаггүй. Хэрбээ алмалта, арьбалалта туйлаад бай… элшэ хүсэ гаргашалха талаар тогтоогдомол хэмжэ… луулагдажа болохо юм. Тиихэдэ электрын элшэ… гаргашалбал, 10 дахин ехэ яла түлэхэ ёһотой. Энээ… жалан, совхоз соогоо электрын элшэ хүсэ алмаха… дохо шухала.

Совхозой ахамад ветврач В. В. Никитеев хүдө… ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ асуудал тухай хөөрэбэ… XXVII съездын документнүүдэй ёһоор ажалай бүт… он хүрэтэр 2,3—2,5 дахин дээшэлүүлэгдэхэ ёһотой… совхозой хүдэлмэришэн бүхэн алмалта, арьбалалт… ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын түлөө онсо харюусалг… ёһотой гэжэ онсолон тэмдэглэбэ.

Тиихэдэ Дабаатын сомоной Соведэй гүйсэдкомой… Л. Ц. Ринчинова, партиин социальна политика тухай… дөө, нютагайнгаа ажабайдалһаа олон жэшээнүүд… Тэрэ барилга үргэнөөр ябуулха, энээниие хангалта… хын тула горитой хэмжээнүүд абтаха ёһотой гэжэ…

Совхозой складуудые даагша Д. Ц. Цыденжапов… хын техникэдэ хэрэгтэй запасной частьнуудаар бол… шье оньһон түхеэрэлгэнүүдээр һайнаар хангадаг бо… хөөрөө. Совхоздо үгтэдэг запасной частьнуудта… болгожо, заримдаа хэндэшье хэрэггүй юумэ үгэлсэ… нууд бии. Жэшээлхэдэ, Эрхирэгэй совхоздо хлопок… машинануудай 12 мөөр эльгээгдээд, склад соо хэб… тэрэ хэлэбэ.

Дабаатын территориальна партийна эхин организа… ретарь, пропагандист Б. Д. Доржиевай хүтэлбэри… КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүд тухай хэ… рэ дэлгэрэнгы хөөрэлдөөн болоо.

Ороной экономическа болон социальна хүгжэлт… дүүргэлгэдэ хүн бүхэн харюусалга ехэтэйгээр хабаа… той гэһэн тон зүб тобшолол хэгдэһэн байна.

Д. ША…

Загарайн районой Эрхирэгэй совхозой партийна на…

ТОБШО ҺОНИН

КОЛХОЗУУДАЙ УДХА ШАНАРТАЙ ҮҮРГЭ

Тэдэнэй ажал ябуулгын үндэһэ һуурида табигдаһан демократическа гол ёһонууд колхозуудай үргэн ехэ арга боломжые хараална. Колхозуудай союзна соведэй заседани апрелиин 8-да Москвада болоно, хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгые, хүдөө нютагай социальна байдалые шэнэдхэн хубилгалгые хурдадхахын тула колхозуудай өөһэдыгөө хүтэлбэрилгын булюу талые үрэ түгэсөөр хэрэглэхэ шухала байһан тухай асуудалые зүбшэн хэлсэбэ.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын Нэгэдэхи орлогшо, СССР-эй Госагропромой түрүүлэгшэ В. С. Мураховский «КПСС-эй XXVII съездын дүнгүүд ба тэрэнэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар колхозуудай соведүүдэй зорилгонууд» гэһэн элидхэл хээ.

Хүн зониие эдеэ хоолой зүйлнүүдээр богони болзорто гүйсэд хангаха талаар КПСС-эй XXVII съезд дээрэ табигдаһан түрүүшын ээлжээнэй зорилгонуудые бэелүүлгын харгы замуудые заседанида хабаадагшад зүбшэн хэлсэһэн байгаа.

Ондоо хүдэлмэридэ ороһонтойнь дашарамдуулан, В. К. Месяц Колхозуудай союзна соведэй түрүүлэгшын уялгануудһаа сүлөөлэгдөө. Московско областиин Ленинскэ районой Владимир Ильичэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой И. И. Кухарь Колхозуудай союзна соведэй түрүүлэгшээр һунгагдаба.

(ТАСС).

БҮХЭСОЮЗНА КОНФЕРЕНЦИ

УЛЬЯНОВСК. (ТАСС). Росиин революционно хүдэлөөнэй …лоолэгшэдэй дунда Ленинэй …а Александр Ильич Ульянов …со һуури эзэлдэг юм. Бү… үнгэрһэн зуун жэлэй эсэстэ …рэнэй нэрэнь шэн зоригой, …алша арад зондоо хизаар…й үнэн сэхэ байлгын һүлдэ …мдэг болоо. Александр …льичэй түрэһөөр 120 жэлэй …йдо зорюулагдажа, В. И. Ле…нэй Түбэй музейн Ульянов…дахи филиалда болоһон Бү…союзна конференци дээрэ …ээн тухай онсолон тэмдэг…эһэн байна.

Ленинградай, Куйбышевай, …ьвовой, Ульяновскын, бусад ородуудай түүхэшэд научна мэдээсэлнүүдые хэхэдээ, А. И. Ульяновай арюун сэбэр ябадал, гүнзэгы үзэл бодол тухай хэлэһэн байна.

Владимир Ильич омогорходог байгаа. Народоволецуудай баатаршалгые үндэрөөр сэгнэхэ зуураа, тэдэнэр ами наһаа дэмы үгөөгүй, ород арадай революционно ёһоор хүмүүжүүлгэдэ өөһэдынгөө жэшээгээр туһа нэмэри хэһэн байгаа гэжэ Октябриин вождь заадаг һэн.

ЗАЛУУ ХҮТЭЛБЭРИЛЭГШЭ

УЛААН-ҮДЫН ГАДАР ТРИКОТАЖ ХУБСАҺАНАЙ ФАБРИКЫН ОЁДОЛОЙ ЦЕХЭЙ 3-дахи КОНВЕЙЕРТЭ ХҮДЭЛДЭГ КОМСОМОЛ-ЗАЛУУШУУЛАЙ БРИГАДА ПАРТИИН XXVII СЪЕЗДДЭ АЖАЛАЙ ҮНЭТЭЙ ЕХЭ БЭЛЭГ БЭЛДЭХЭ ГЭҺЭН ҮҮСХЭЛ ГАРГАҺАН ЮМ. ФАБРИКА СООГОО ДЭЛГЭРҺЭН СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНДЭ ХОДОДОО ТҮРҮҮШҮҮЛЭЙ ЭХИНҺЭЭ СЪЕЗДЫН НЭЭЛТЭ ХҮРЭТЭР ТҮСЭБҺӨӨ ҮЛҮҮЛЭН ТРИКОТАЖ ХУБСАҺАНАЙ 5 МЯНГАН ЗҮЙЛ ОЁХО ЗОРИЛГОТОЙГООР ХҮДЭЛЖЭ ЭХИЛҺЭН ААД, ТЭРЭ УЯЛГАЯА ҮЛҮҮЛЭН ДҮҮРГЭҺЭН БАЙНА.

ЭНЭ БРИГАДЫЕ ЗАЛУУ КОММУНИСТ ЛЮДМИЛА КАПУСТИНА ХҮТЭЛБЭРИЛНЭ. БРИГАДАДАНЬ 21 ХҮН ХҮДЭЛДЭГ, ОЛОНХИНЬ ПТУ-да ҺУРАЖА, ОЁДОЛШОНОЙ МЭРГЭЛЖЭЛТЭЙ БОЛОНХОЙ. ЛЮДМИЛА АНДРЕЕВНА ФАБРИКЫН ПАРТКОМОЙ ГЭШҮҮН, ЦЕХЭЙ ПАРТОРГАНИЗАЦИИН СЕКРЕТАРИИН ОРЛОГШО, АРАДАЙ ХИНАЛТЫН ЦЕХЭЙНГЭЭ БҮЛЭГЫЕ ХҮТЭЛБЭРИЛДЭГ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: БРИГАДИР Л. А. КАПУСТИНА.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

Загастайн сельпогой худалдаа наймаанай долоон предприятинууд байгша оной нэгэдэхи кварталай түсэбые болзорһоонь урид дүүргэбэ.

Эрхим наймаалагшад В. Гранобой, Т. Гимадеева, Е. Батуева, Л. Злыгостева, М. Сандакова, А. Томилова гэгшэдэй даадаг магазинуудай коллективүүд һайн дүнгүүдые туйлажа, социалис уялгануудаа сүм дүүргэһэндээ магтаалда хүртөө.

Р. БАЛДАНОВ.

Сэлэнгын район.

ШЭНЭ АРГА ҺАЙШААГДАА

Энэ жэлэй эхеэр манай ажахыда хурьгадые байлгаха шэнэ түхэлэй, газарһаа оодэнь үргэгдэһэн шалатай таһалгануудай хонидой байранууд соо түхеэрэгдэжэ байһан тухай газетэнүүдтэ бэшэгдээ һэн.

Тиэд тэрэмнай хэр ашагтай байна гээшэб? Нарай хурьгадые гарза хоролтогүйгөөр, һайнаар түлжүүлхэ хэрэгтэ туһалаа гү? Хонишод, хурьгашад энэ шэнэ аргада ямар сэгнэлтэ үгэнэб гэһэн асуудалнууд гарана.

Сэхыень хэлэхэдэ, олохон хонишоднай түрүүшээр энээниие дан ехээр һайшаагаагүй, тэрээнһээ ехэ ашаг үрэ гарахашье гэжэ этигээгүй юм. Гэбэшье бидэ хурьгалха хонидойнгоо бүхы байранууд соо оодэнь үргэгдэһэн шалатай, дороһоо бүлеэн агаараар дулаасуулагдадаг, хуурай таһалгануудые түхеэрээ һэмди. Тэдээн дээрээ тусхай гэрэл үгэдэг зайн галай лампочкануудые үлгөөд, таһалга бүхэн соо хурьгадай эдеэлхэ, уһалха хобто, хобоо табяабди.

Жэшээнь, отара бүхэнэй хашаа соо хайша хайшаа 4 метр үргэнтэй таһалга хэжэ, тэрэнээ тусхай тулгануудаар газарһаа оодэнь 80 сантиметртэ үргөөд, нариихан харбиинхи гэхэ гү, али һургаагхануудые дэбдижэ, шалыень хээбди. Иимэ таһалга бүхэн соо 40 хүрэтэр хурьгад байлгагдана. Харин нарайхан хурьгатай хонидой түрүүшын 2—3 үдэр соо байха баһал тиимэ багахан таһалганууд тэрэнэй хажууда хэгдээ юм.

Түрүүшээр зарим тэды бэрхэшээл ушараа. Юуб гэхэдэ, газарһаа өөдэ 80 сантиметртэ үргэгдэһэн шалатай таһалганууд сооһоо хурьгадые гэшхүүрээр доошонь буулгаад, эхэнүүдтэнь табижа хүхүүлхэдэ хэзээшье үлүү ажалтай болоо ааб даа. Хурьгад гэшхүүрээр өөһэдөө гүйлдөөд буугаашье һаа, тэдэ һөөргөө ёһоор орожо үгэдэггүй байгаа. Тиимэһээ тэдэниие хоёр—гурбаар барижа оруулха, тууха, түлхихэ баатай бологдоно. Илангаяа хурьгадай нарай байхада, тэдэниие сүүдхын 5-6 дахин эхэнүүдтэнь табиха хэрэгтэй ха юм.

Тиимэһээ олонхи отарануудта хурьга абалсаха хүнүүдые нэмэжэ эльгээхэ шухала болоо. Мүн совхозой, отделениин зоовэтмэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд тус тустаа хонидой бригада даажа абаад, ээлжээгээр түхэреэн сүүдхэдэ дежурилжэ, хурьгадые эдеэлүүлэлсэдэг, тэдэниие сүүдхын 5—6 дахин эхэнүүдтэнь табиха гуримай хэр сахигдадагые наринаар хинан харадаг байгаа.

Түл абалгын үедэ хонишод, хурьгашадтай хөөрэлдэхэдөө, энэ онол арга тухай һонирхоходо, тэдэнэр булта һайшаадаг байба.

— Урдань дороһоо нойтон, хүйтэн байра соо хурьгадые абажа хэды зобоодог байгаа гээшэбибди. Хэды ехэ хохир, һолоомо зөөжэ дэбдихэдэшье ехэ туһа болохогүй, нойтон лэ байха. Харин мүнөө тэдэнэйнгээ хуурайхан, дулаахан таһалганууд соо байхыень харахада урматай. Эдэнэй гэдэһэ дотороо үбдэхэ, ханяахань ойрдоо үзэгдэхэеэ болёо. Хурьгадые саг соонь эхэнүүдтэнь табижа хүхүүлэд лэ, хобоо, хобтонууд соонь үбһэ, талха тариянай зүйл, ногооной гурил, минеральна тэжээл, уһа таһалдуулангүй хэжэ үгөөд лэ байдагбди. Бүри томохон болоходоо, хурьгад эхэнүүдэйнгээ ерэхэдэ өөһэдөө таһалганууд сооһоо доошоо буужа, һүүлдэнь өөһэдөө дээшээ гаража һурана, — гэжэ ахалагша хонишон М. Б. Хабитуевай бригадада жэл бүри хурьга абалсадаг Г. Б. Ухинова хэлэнэ.

Мүнөө совхоздо хонидой түл абалга дүүрэнтэжэ байна. Бүхыдөө искусственна аргаар үрэжүүлэгдэһэн 6588 эхэ хонидой 4600 шахууль хурьгалаа. Тэдээнһээ 4590 гаран хурьгад түлжүүлэгдэнэ. Хоёр зуу шахуу эхир хурьгад бии. Элдэб шалтагаанаар ерээд хурьгад гарзалаа. Харин нёдондо энээнһээ таба дахин олон хурьгад хоролтодо ороод байгаа.

Эдэ үдэрнүүдтэ ахалагша хонишод В. Ц. Батуев, С. Ж. Очиров гэгшэдэй даадаг бригаданuудта дунда зэргээр зуун эхэ хонин бүриһөө 98 — 99 хурьгад абтаад, эдэнэр ажахы соогоо бултанһаа түрүүлэн зуутан болохо аргатай. Залуу хонишод Юрий Цыретаров, Мунко Хабитуев, Сергей Бадмаев гэгшэдэй старанuудта 400-һаа 420 хүрэтэр хурьгад абтаад, үхэл гарзагүй томо болгогдоно. Эдэ нүхэд отаранuудайнгаа хонин бүхэнһөө хурьга абажа түлжүүлхын түлөө тэмсэнэ.

Иигээд апрелиин 10 болотор эхэ хониднай хуу түрэжэ дүүрэхэ, бүхыдөө 6600 хурьгад абтаха ёһотой гэжэ тоолонобди. Тиигэбэл зуун эхэ хонин бүхэнһөө 95—100-һаа үсөөн бэшэ хурьган түлжүүлэгдэхэ зэргэтэй. Нёдондо совхоздо зуун эхэ хонин бүриһөө ойролоол 55 хурьган абтажа томо болгогдоо ха юм.

Хабарай хагсууда, хүйтэн үдэрнүүдтэ хурьгадай дороһоо даарахагүйн тула тэдэниие 1,5 һаратай болоторнь тэдэ оодэнь үргэгдэһэн шалатай таһалгануудта байлганабди. Гансал дороһоонь бүлеэн агаар үлеэлгэхэеэ болинобди.

Саашадаа энэ арга бүри нарижуулагдаха, үргэнөөр хэрэглэгдэхэ байна.

Бүхы бригаданuудта мүнөө хабартаа хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бии, эхэ хонидой шадал тамиршье урда урдынхиһаа һайн.

Хэды тиигэбэшье ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, хонишод түл абалгада табигдадаг анхаралаа, заахашье һуладханагүй. Отара бүхэндэ түхэреэн сүүдхын, илангаяа һүниин дежурство табигдадаг зандаа. Хонидой түлэй хэр абтажа, хурьгадай хэр түлжүүлэгдэжэ байһан тухай дүнгүүдые үдэр бүхэндэ согсолон хаража байдагбди. Мүн хонишодой бригаданuудай дунда дэлгэрүүлэгдэһэн социалис мүрысөөнэй дүнгүүд баһал һара бүри согсологдожо, бюллетениинь тараагдана, эрхимлэжэ ябагшад урмашуулагдана.

В. ЖАЛСАНОВ,

Сэлэнгын районой Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой директор.

Гол һалбаринмнай ХОНИН АЖАЛ

ТҮРҮҮШҮҮЛ ТОДОРНО

Хориин районой Үдын совхозой хонишод байгша ондо бүхыдөө 11 мянган хурьга абажа түлжүүлхэ түсэбтэй юм. Энэ хараа зорилгонуудаа бодото дээрэнь бэелүүлхэ талаар тэдэнэр эдэ үдэрнүүдтэ эршэтэй шангаханаар хүдэлжэ гараба гээшэ. Мүноо эндэ дүн хамта 10 950 хурьган абтаад, бүрин бүтэнөөр томо болгогдожо байна. Энэчь зуун эхэ хонин бүридэ тоолоходо, 92 хурьган абтаһан болоно.

Тус ажахын түрүү хонишодой нэгэн, КПСС-эй XXVII съездын делегат Георгий Мархаевич Бимбаевай даадаг бишыхан коллектив түрүүшынхеэ хурьгалха зуһаг хонидые түрүүлжэ, бага бэшэ амжалта туйлаба. Эдэнэр мүнөө зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 105 хурьга абажа, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгаяа нэрэтэй солотойгоор… бэ. Мүн лэ Валерий Д… Намжил Токтохоев, … Жамбалов, Нима Бад… шэд һаядаа зуутан… гарахань.

— Байгша ондо аб… һан түл түрэсэмнай … дэргэн, һайн лэ даа… донойхидо орходоо … ролтомнайшье нилээд… Энэ абаһан 11 мян… хурьгадаа бүрин бүтэ… жүүлхэ арга болом… Манда үбһэ тэжээлэ… бии. Ажахымнай хо… отара дээрэ хурьгад… шэнэ түхэлэй таһалга… хеэрэгдэнхэй. Жэшээл… лагша хонишон Владим… баловай хүтэлбэрилдэ… дын эхэ хонидой бай… нойтон дээрэһээнь … һалга түхеэрһэмнай, … харюулаа. Юуб гэхэд… хурьгад газарһаа өөд… дэһэн таһалга соо … гээлтэ хоролтогүйгөөр… лэгдэжэ байна бшуу… совхозой профкомо… лэгшэ В. М. Машанов… нэ.

Зүб лэ даа. Тус аж… нин һүрэгые эрхилэгш… абаха байгша онойнго… тэ даабариие дүүргэ… тай.

Манай …

РЕПОРТАЖ

ҺАНАҺАНДАА ХҮРӨӨ

Колхозой түб болохо Хара-Шэбэр һууринай урда захада баригдаһан эхэ хонидой ута байранууд тээшэ автомашинаая залахадаа, ажахын парткомой секретарь Д. И. Сапожников нам тээшэ харан:

— Аха, дүү Чулковтоной даадаг отаранууд энэл даа. Хоюулан хэды залуунуудшье һаа, нютагаймнай урдаа хараха хүнүүд боложо үрдинхэй. Наада захын байрань Александрай юм. Мүнөө тэндэ хүрэхэбди,— гэжэ хэлэбэ.

Һаяхан лэ колхозой түрүүлэгшын кабинет соо эдэ хоёр хүбүүд тухай магтаалай дулаан үгэнүүдые дуулахадаа, заатагүй тэдэнэртэй уулзажа танилсаха гэһэн һанал бодолоо мүнөө бэелүүлхэеэ байһандаа досоогоо ехэл баяртай ябаа һэм. Уданшьегүй хүнгэн автомашинамнай худагай гэрэй дэргэдэ ерээд тогтошобо.

Гэрэй саада хажуугай ехэ хорёо соо нэгэ бүлэг хонид оруулагданхай, түмэрөөр хэгдэһэн ута амһартаһаа бүлеэн уһаар ундална. Уһалжа садаһан хонидой саашаа ошоходонь, нүгөөдүүлынь ерээд ундалха юм. Тиигэһээр байтар худагай гэр сооһоо залуухан аад, дунда зэргын бэетэй хүбүүн бушуухан гаража, манда дүтэлэн хүрэжэ ерэбэ.

— Сайн байна. Александрнай хаанаб? Танилсагты, энэмнай бригадын гэшүүн Михаил Шабанов гээшэ. Бэшэнтнай хуу байра соо гү? — гэжэ Дмитрий Иванович тэрээндэ удаа дараалан асуудалнуудые табяадхиба.

— Саша хурьгадтаа үбһэ үгэжэ ябана. Хониднай хурьгалжа, ехэл сүлөөгүй сагнай ороонхой. Байра сооһоо гарангүй хүдэлхэ баатай болонобди,— гэжэ хэлээд, уһалһан хонидоо хашаа руугаа туушаба.

Бидэшье Михаилда хамһалсаха хэбэртэй «һаа-һэшэ» гэлдэн туулсабабди. Ундаа харяаһан хонид үбһэ тараагдаһан хорёо соо түргэхэн оруулагдаба.

Хурьгадай байра соо ехэл сүлөөгүй, хүлгөөтэй. Хонидой, хурьгадай маараае, хүнэг хүхүүрэй хангираае шагнахада, бригадын гэшүүдэй сүлөөгүй ажаллахые харахада, ямар бэ даа нэгэ ондоо оршон байдал намда тиихэдэ үзэгдөө һэн.

Парткомой секретарь наада захын хурьгадай таһалганууд соо үбһэ тараажа ябаһан залуу хүбүүн тээшэ харан «энэмнай ахалагша хонишон» гэжэ хэлээд, тэрээндэ дүтэлбэ.

— Сайн! Зай, Александр Георгиевич, хэрэгтнай ямар ябажа байнаб? — гээд асуугаадхиба.

— Яһала бараг гэхэдэ болохол даа. Хониднй хурьгалжа дүүрэнтэхэнь. Энэ жэлдэ эхэнүүдынь һүтэй, түлнүүдынь өөдэргэн. Гансал абаһан хурьгадаа гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлхэ хэрэг тон харюусалгатай гэжэ тоолонобди. Тиэд байрамнай нойтоншог байна. Нёдондошье иимэ шиигтэй байра соо хурьга абаашье һаа, зуутанай зэргэдэ гараа һэмди. Байгша ондо энэ туйлаһан амжалтаяа улам саашадань арьбадхаха хүсэлэнтэйбди. Тиигэншьегүй аргагүй. Юуб гэхэдэ, КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ бидэ, хонишод өөһэдынгөө хубитые оруулалсахадаа, ажалдаа тад ондоогоор хандадаг болохо, хүдэлмэрээ мүнөө үеын эрилтээр эрхилхэ, хүнүүдэй нэрэ хүндые, харюусалгые дээшэлүүлхэ уялгатайбди гэжэ ойлгонобди. Энэмнай түрэл партиимнай эрилтэдэ манай харюу боложо үгэхэ ёһотой,— гэжэ нүхэр Чулков хөөрэбэ.

Зүб лэ даа. Өөһэдынгөө эрхилжэ ябаһан ажалдаа эзэн ёһоор хандабал, хэзээдэшье амжалта туйлаха ха юмши. Дурсагдагша комсомол-залуушуулай бригадын хонишод байгша ондо зуун эхэ хонин бүриһөө 90 хурьга абаха түсэбтэй байһан юм. Харин тэдэнэр КПСС-эй XXVII съездын хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абахадаа, хонин бүриһөө хурьга түлжүүлхэ байһанаа мэдүүлээ һэн.

— Бидэ энэ хараа зорилгоёо бэелүүлхэ арга боломжотойбди. Нэгэдэхеэр, үбһэ тэжээл яһала ехээр нөөсэлэгдэнхэй. Мүнөө эхэ хонидтоо үбһэ, һолоомо, обёос, нарһанай шэлбүүһэ үгэнэбди, хурьгадтаа үбһэнэй хажуугаар витаминтай ногооной гурил, брикет, холимог гурил, дабһа, мел эдюулнэбди. Хоёрдохёор, намтай хамта дүрбэдэхи жэлээ Сергей Спиридонов, Сергей Петряков, Михаил Шабанов гэгшэд хүдэлдэг юм. Гурбадахяар, эхэ хонидоймнай хүсэ шадалынь һайн, ушар тиимэһээ тэдэмнай олоор эхирлэнэ. Иимэ арга боломжотой хадаа манай бригадынхид зуун эхэ хонин бүриһөө 105 хурьга абаха хүсэлэнтэй ажаллажа байна,— гэжэ Александр Георгиевич хэлэнэ.

Үнэхөөрөөшье энэ бригадын гэшүүд жэлэй дүрбэн сагта сугтаа хүдэлдэг юм. Мүнөө бултадаа амаралтагүйгөөр ажаллана.

— Ядаха юумэн үгыл даа. Дүй дүршэлтэйшье болонхойбди. Һүниин туршада бидэ 21 хурьга абаабди,— гэжэ Сергей Спиридонов хөөрэнэ.

Хурьгадай байрын хаамагуудаар холбогдожо хэгдэһэн таһалганууд соохи хурьгадта, нарай хурьгадтай эхэ хонидто үгтэһэн һайхан үбһэнэй, витаминтай ногооной гурилай хоншуухан үнэр хамар руу сорьёод абана.

Энэ комсомол-залуушуулай бригадын эрхилжэ байһан ажалыень харахадаа, эдэнэрэй һанаһан хүсэлөө бэелүү… һандань батаар найда… Эндэһээ холо бэшэхэн… аха Анатолий Чулковы… бригадын ажал хэрэгтэ… хэдэ танилсаа һэмди… рэй баһал зуутанай … гараха байһандань н… жэг түрөөгүй бэлэй.

Һүүлдэнь эдэ хоёр… дын хурьгадаа хэр аба… гэһээрнь һонирхон, к… түрүүлэгшэ В. В. Черн… ходоходомни, харин т… жэ дуулгаба:

— Александр, Анатол… ковтон һанаһандаа хүрэ… нөө эдэ отаранuудта… абаха харюусалгатай … дүүрэнтэбэ. Жэшээлхэдэ… сандр Георгиевич … 604 эхэ хонитой. Тэрэ … хонин бүриһөө 105 т… габьяатай. Анатолий … абаха түсэбөө холо …

Эдэ залуу хонишод… шадаашье иимэ ходо … татай ябахань дамжа…

Д. БАЗ…

Мухар-Шэбэрэй райо…

Георгий ДАШАБЫЛОВ

...МБУУЛИН ТУХАЙ ...ЛЭГҮҮДҺЭЭ

...РХЭН СОХИЛБО

[illegible]

Харагты, дуулагты
Хаба шадалаймнай хурдые.
Үүрэй Солбон,
Үбгэн hарашье, шагнагты,
Хүрьhэтэ Газарhаа
Хүлеэжэл абагты айлшадые.

Заха хизааргүй
Замбуулинай мүнгэн сээжээр
Түймэр галабташье
Түгдэршэгүйгоор татагдаhан
Түрүүшынгээ харгы дээрэ
Зүрхэн —
Совет хүнэй зүрхэн сохилбо.

1961 оной апрелиин 12.

...ЭРДЭМИДИЙН ГУРРАГЧААДА

[illegible]

Табан хушуун малдаш
Терган хабар асарhан
Талаан золойш ундан лэ.
Тэмгэ дээгүүр тооhорhон
Тэнгэриин hайхан зүйдэл —
Баян Монголойшни адуунай
Баруун хойшоо хушуургжа,
Мүшэтэ замбуулинда бэлшэhэн
Мүнгэн зүргэ харгы лэ.
«Гурбан булагайш» айлнуудай
Гуламтын галай ошонууд лэ.

1982 оной октябриин 20.

...ДҮЙН КОСМОНАВТЫН ДУУН

[illegible]

шамханда
Дабуулан, дабуулан ошохоб.
Холош бэшэ, hаяар
Космонавт болохоб.

Гүлмэр гээ гүт намайе!
Үндэр тээшэ шэртээлби.
Хуудам дээгүүр зурыhан
Харгынууды тоолоолби.
Замбуулин, замбуулин,
шамханда
Дабуулан, дабуулан ошохоб.
Холош бэшэ, hаяар
Космонавт болохоб.

1984 оной апрелиин 12.

Мүнөөдэр — Космонавтикын үдэр

ОДО МҮШЭД ТЭЭШЭ

Дэлхэйн түрүүшын космонавт Юрий Гагаринай захагүй замбуулинай дайда соогуур ниидэhэнhээ хойшо үнгэрhэн 25 жэлэй хугасаа соо совет космонавтика айхабтар ехэ зам гаталhан байна. Юрэдөөл, манай арадай ажахын эрдэм ухаанай-үйлэдбэриин хүсэн түгэс hалбари байгуулагдаа. Хэлхеэ холбооной болон сагай уларил шэнжэлэлгын замбуулинай түхеэрэлгэнүүд амжалтатайгаар хүдэлнэ. Жолоодогдодог аппарадуудай, планетэнүүд хоорондын автомат станцинуудай туhаламжаар Газар шадарай дайдада, мүн алас холын замби түбидэ үргэн ехэ шэнжэлгэнүүд хэгдэнэ. Замбуулинай дайда соогуур ниидэлгын үе сагай эхилhэнhээ хойшо эрдэм ухаанай болон арадай ажахын тусхай зорилготой 2000 гаран замбуулинай объект ниидхүүлэгдэhэн байгаа.

Замбуулинай шэнжэлгэнүүдэй олохон шэглэлнүүдээр Советскэ Союз түрүү hуури эзэлнэ. Замбуулинай станцинууд дээрэ хэгдэhэн хүдэлмэри, тусхайлбал, удаан сагай туршада үргэлжэлhэн экспедицинүүд гол шухала туйлалтануудай тоодо ороно. «Салют-7» гэжэ станци дээрэ космонавтнууд эгээл удаан саг соо — 237 сүүдхын туршада хүдэлhэн байха юм. Совет космонавтнууд олон арбан hарын туршада алас холын экспедицидэ гараhан байгаа. Иимэ экспедици түхеэрхэдээ, заабол, удаан саг соо ниидхүүлжэ, урдын рекордые үлүүлхэ гэhэн зорилго урдаа табинагүйбди. Космонавтын хэды шэнээн саг соо замбуулинай дайдада ашаг үрэ ехэтэйгээр хүдэлжэ шадаха байhан эгээл таарамжатай болзор олохо гээшэ гол зорилгонуудай нэгэниинь болоно.

60 совет космонавт замбуулинай дайдада хүдэлбэ. Тэдэнэй олонхинь хэдэн удаа замби түбеэр ниидэhэн намтартай. Март hарада космонавтнууд Леонид Кизим болон Владимир Соловьев «Мир» гэжэ замбуулинай шэнэ станциие түбхинүүлжэ захалаа hэн. Кизим гурбадахяа, харин Соловьев хоёрдохёо ниидэнэ.

Аха дүү социалис гүрэнүүдэй 9 түлөөлэгшэд — «Интеркосмосой» программада хабаадагшад, мүн Франциин ба Индиин түлөөлэгшэд совет космонавтнуудтай хамта замбуулинай дайдада хүдэлhэн байгаа. Мүнөө Москва шадархи Звездный хотодо совет-сириин замбуулинай хамтын ниидэлгэдэ бэлэдхэлэй түрүүшын шата үнгэргэгдэнэ, 1988 ондо француз космонавтын совет замбуулинай станци дээрэ удаан саг соо хүдэлхэ тухай хэлсээн баталагданхай.

Хоёрдохи үеын замбуулинай станцинуудай замби түбиhөө байгаалиие шэнжэлгые, технологиие, медицинэ болон биологиие, астрономиие, эрдэм ухаанай бусад hалбаринуудые хүгжөөлгэдэ ехэ хубитаяа оруулжа байhаниинь hайн мэдээжэ. Тэдээн дээрэhээ абтаhан хэдэн арбаад мянган зурагууд, полупроводниково материалнууд, оптическа шэл, медицинскэ ба биологическа препарадууд имагтал эрдэм ухаанай талаар бэшэ, харин бодото ажал хэрэгүүдтэ үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. «Салют-6» гэжэ станци табан жэл шахуу саг соо хүдэлхэдөө, хахад хубидань жолоодогдоhон байгаа. «Салют-7» 1982 ондо эстафетэ халан абаа hэн. Залгалдан холболдолгын зургаан узелтай «Мир» гэжэ станци мүнөө тэдэниие hэлгэжэ байна. Гурбадахи үеын замбуулинай станцинуудые зохёон бүтээхэ гээшэ гансал совет бэшэ, харин дэлхэйн космонавтикые хүгжөөлгэдэ шэнэ ехэ алхам болоно. Энээнhээ хойшо газар дээрэ бүридүүлэгдэhэн бүхэли научна лабораторинуудые, үйлэдбэриин цехүүдые тэрээндэ холбохо аргатай болохо байнабди. Энэнь замбуулинай дайдада уласхоорондын научна харилсаае саашадань хүгжөөхэ арга олгохо юм. Ушарынь юуб гэхэдэ, модульнууд бусад оронуудай бэлдэhэн тон томо ехэ приборнуудые тодхохо арга олгохо.

«Мир» гэжэ станциин түхеэрэлгэ хэрэгсэлнүүдые хүтэлбэрилгэ автомат оньhоор хангагданхай, наранай элшэhээ хүдэлдэг батарейнүүдэй хүсэн ехэдхэгдэнхэй, космонавтнуудай хүдэлхэ ба амарха эгээл таарамжатай hайн байдал байгуулагданхай. Эдэ бүгэдэ илангаяа удаан саг соо үргэлжэлhэн ниидэлгэнүүдтэ тон шухала удха шанартай байна.

Замбуулинай дайдада хэгдэдэг хүдэлмэриин хэмжээн жэлhээ жэлдэ дээшэлнэ. «Мир» гэжэ станци космонавтикын мүнөө үеые, ерээдүйе элирхэйлэн гэршэлнэ гэжэ хэлэлтэй. Саашадаа яахаб? Зуун болон тэрээнhээшье дээшэ хүнүүдтэ хараалагдаhан станцинууд hаяар зохёон бүтээгдэхэ юм гэhэн баталамжануудтай хэблэлдэ ушаржа болоно. Айхабтар томо ехэ комплексые замбуулинай дайда руу ниидхүүлхэ гээшэ ехэ бэрхэшээл түбэгүүдтэй байhыень hайнаар ойлгохо ёhотойбди. Жэшээнь, нэгэ тонно шэгнүүртэй станциие ниидхүүлхын тула табигдаха үедөө хэдэн зуугаад мянган гэхэ гү, али миллион тонно шэгнүүртэй асари томо ракетэ хэрэгтэй болохо байна. Иимэ харгы замай таарахагүй байhаниинь ойлгосотой.

Эгээл тиимэhээ ондоо зам шэлэбэл, таарамжатай ха. Станцинуудай бүридэлдэ орохо гү, али амяараа хүдэлхэ аргатай блогуудhаа бүридэhэн томо ехэ комплексые замбуулинай дайдада хабсаргаха хэрэг «Мир» станци дээрэ шалгагдана. Бодото дээрээ энэнь элдэб хэмжээнэй, али бүхы зорилготой объектнүүдые: шэнжэлгын лабораторинуудые, заводуудые, байгаалиин ариг сэбэрые хинаха постнуудые, тусхайлбал, үбэлэй үедэ наранай элшэ туяае полярна районууд хүдэр шэглүүлэн сасаха түхеэрэлгэнүүдые замбуулинай дайдада хабсарха арга олгохо байна. Энэмнай ехэ ерээдүйтэй бшуу! К. Э. Циолковскиин бэшэhэн замбуулинай бүхэли hуурин тосхонуудые, «эфирэй хотонуудые» байгуулха тухай бодомжолхо саг ерэхэшье аалам?..

Иимэ аргаар замбуулинай дайдада космодромуудые хабсаржа болоно. Планетэнүүд хоорондын жолоодогдодог онгосонууд эндэл хабсаргагдажа, холын аян замдаа мордохуулагдаха ёhотой. Сэхыень хэлэхэдэ, энэмнай холын, ерээдүй үе сагай хэрэг юм ааб даа. Гэбэшье эрдэм, техникэ хурдан түргэнөөр хүгжөөгдэжэ байна. Хүнэй hарада, Марсда, астероидуудта, ниидэжэ ошохо сагай хүрэжэ ерэхэ байhандань этигэн найданабди. Мүнөөдөө автомат оньhон түхеэрэлгэнүүд лэ Нарата юртэмсын бусад түбинүүд тээшэ харгы гаргажа байнхай.

«Үүрэй солбон — Галлейн hолир» гэжэ уласхоорондын проектын үндэhөөр ниидхүүлэгдэhэн «Вега» гэжэ станцинууд hаяхан амжалта туйлажа, бидэниие баясуулhан байгаа. Түрүүшээр Үүрэй солбониие шэнжэлээд, саашадаа одо мүшэтэ огторгойн домог суута, тайлбари ехэтэй хуудаhа элишэлэн нээхэ талаар ехэ юумэ хэбэ. Галлейн hолирые шэнжэлэлгын уласхоорондын үргэн ехэ үндэhэ hуури дээрэ үнгэргэгдэhэниинь баясуулна. Ушарынь юуб гэхэдэ, «Вега» гэжэ проектын үндэhөөр олон ороной эрдэмтэд хамжан хамтарhан байгаа. Баруун Европын оронуудай, Японой проектнүүдые бэлдэжэ байhан мэргэжэлтэд нягта холбоо барисаатайгаар хүдэлбэ.

Марс болон тэрэнэй дахуул ододые нарин нягтаар шэнжэлхэ хэрэгые уласхоорондын үндэhэ hуури дээрэ табиха гэhэн hонирхолтой зорилго Советскэ Союз табинхай. Энэ экспедицидэ хабаадаха автомат станцинуудые Советскэ Союз, харин арбан орон: зургаан социалис болон Баруун Европын дүрбэн орон тэрэнэй научна аппаратуры бэлдэхэ байна. Уласхоорондын хамжаанай имагтал эрдэм ухаанай талаар бэшэ, харин ажал хэрэгүүдтэ амжалтатайгаар хүдэлжэ шадаха байhыень «Интеркосмос» программын жэшээ харуулна. Анха түрүүн СССР-эй, США-гай, Франциин ба Канадын хүсэлэл оролдолгонуудаар байгуулагдажа, мүнөө арбаад орониие нэгэдүүлдэг КОСПАС—САРСАТ системын жэшээ энээн тухай элирхэйлэн гэршэлнэ.

Хэрбээ США-гай захиргаанай замбуулинай дайдада буу зэбсэгүүдые гаргажа, дай үүдхэхэ гэhэн харата ябуулгаяа бэелүүлхые оролдожо байгаа hаань, иимэ hайн жэшээнүүд хархис этэгээдүүдэй харата ябуулгануудай харгы замыень хаажа шадаха байна.

Манай үе сагай эрдэм, техникэ Газар дэлхэй дээрэ ажаhуудаг хүн зоной байдалые баян дэлгэр болгохо, общестые хүгжөөн hалбаруулхын, хүнүүдэй али бүхы талаараа дүрбэн тэгшээр хүгжэхын тула таарамжатай эрхэ байдал зохёохо байна гэжэ КПСС-эй XXVII съезд дээрэ тэмдэглэгдээ. Эрдэм-техникын дэбжэлтэ, тэрэ тоодо космонавтика энэ hайн hайхан уг зорилгонуудые бэелүүлгэдэ хэрэглэгдэхэ ёhотой.

Владимир ШАТАЛОВ,
авиациин генерал-лейтенант,
Советскэ Союзай хоёр дахин Герой, Космонавтнуудые бэлдэхэ хэрэгые хүтэлбэрилэгшэ.
(АПН)

Ю. А. Гагарин С. П. Королёвтой. (1961 он).
ТАСС-ай фотохроника.

«ЭЛИХЭНЭЭР ҺАНАГШАБ»

Ажаябадалайнгаа замай шатануудтай нягтаар холбожо, хүн бүхэн түүхэтэ үйлэ хэрэгые өөрынхеэрээ дурсажа ябадаг гээшэ. Энэ жэлэй апрелиин 12-ой урда тээхи үдэрнүүдтэ би олон бэшэгүүдые абабаб Юрий Гагарин тухай, хүнэй замбуулинай дайда соогуур ниидэлгые, хүгжөөлгэдэ тэрэнэй гаргаhан баатаршалгын ямар ехэ үүргэ нүлөө үзүүлhэн тухай хөөрэжэ үгэхэ гуйлтатайгаар зарим хүнүүд, бүхэли коллективүүд хандана. Эдэ асуудалнуудта харюусахынгаа урда тээхэнэ үни үнгэрhэн үе сагай үйлэ хэрэгүүдые ои ухаандаа hэргээхэ ушартай болоноб.

1961 оной апрель hарын тэрэ үзэсхэлэн hайхан үдэр подразделениингээ нүхэдтэй хамта ээлжээтэ ниидэлгэнүүдтэ бэлдэжэ байгаа hэм. Замбуулинай онгосодо hууhан хүн түрүүшынхеэ Газарые тойрон дабшаба, тэрэ, маанадтал адли, летчик-истребитель байгаа гэжэ тиихэдэл мэдэжэ абаа hэмби. Түрүүшын хүниие одо мүшэтэ огторгойн уудамаар ниидхүүлhэн Ленинэй ороной түлөө ямар ехээр омогорхон баясаа гээшэ hэмбибди. Тэрэ хүн Юрий Алексеевич Гагарин гэжэ нэрэ обогтой байгаа.

Хэдыхэн жэлэй үнгэрхэдэ, би Ю. А. Гагаринай нэрэмжэтэ СССР-эй Агаарай-Сэрэгэй академидэ hураха зол хубитай байбаб. Энэ академидэ hуралсагшадта зорюулагдаhан экскурсинуудай программа Звездный хотодо хүрэхые хараалhан юм. Тэндэ бидэ hонирхолтой ехэ юумэ хараа hэмди. Юрий Гагарин болон тэрэнэй залуу хани нүхэдэй замбуулинай дайда соогуур анха түрүүшынхеэ ниидэхые бэлдэжэ байhан тухай фильм зүрхэ сэдьхэлдэмни хадуугдаа hэн.

Арбан жэлэй үнгэрхэдэ, өөрөө космонавт болохо байhан тухайгаа тиихэдэ hанаан заяандаашье оруулаагүй ябааб. Республикынгаа түрүүшын түлөөлэгшэ боложо, СССР-эй летчик-космонавт Валерий Быковскитой хамта ниидэжэ, космонавт-шэнжэлэгшын үүргэ дүүргэhэнээ элихэнээр hанагшаб.

Манай ниидэлгэдэ зорюулагдаhан суглаан Космонавтнуудые бэлдэлгын түбтэ болобо. Юрий Гагаринай ниидэhэнhээ хойшо энэ ушар заншанхай юм. Валерий Быковский бидэ хоёр юун тухай бодомжолжо байhанаа хөөрэбэбди. Энэ ушар космонавт болохоёо байhан хүн бүхэндэ ехэ харюусалга олгодог. Иимэ хамтын ниидэлгэнүүд космонавтикын үүргэ болон удха шанарые улам дээшэлүүлээ.

СССР-эй болон ГДР-эй космонавтнуудай түрүүшын хамтын ниидэлгэ ямар удха шанартайб гэжэ намhаа ходо ходо асуудаг юм. Манай совет хани нүхэдэй пролетарска интернационализмын ашаар намда, ГДР-эй эрхэтэндэ, мүн «Интеркосмос» гэжэ программые бэелүүлгэдэ хабаадаhан бусад бүхы космонавтнуудта 25 жэлэй урда тээ Юрий Гагаринай гаргаhан түүхэтэ баатаршалгаhаа эхитэй харгы замай багахан шатые гаталха хоморой арга боломжо тудаhан байгаа гэжэ хэлэхые хүсэнэб.

Зигмунд ЙЕН,
ГДР-эй летчик-космонавт, генерал-майор.

УЛАД ЗОНДО — ҮҮЛЭГҮЙ ТЭНГЭРИ

Кубинец Арнольдо Тамайо гэгшын удаа замбуулин соогуур ниидэhэн Латинн Америкын хоёрдохи түлөөлэгшэ мексикан инженер ба эрдэмтэн Родольфо Нери иигэжэ хэлэнэ. Тэрэ электроникын болон хэлхеэ холбооной түхеэрэлгэнүүдэй асуудалнуудаар оронойнгоо түрүү мэргэжэлтэдэй нэгэниинь юм.

— Хүн түрэлтэн замбуулинай ээрын эхилhээр 25 жэлэй ойе тэмдэглэжэ байна. Совет космонавтикын түүхэ тухай та юу мэдэхэбта?

— Танай ороной түүхые, замбуулиниие шэнжэлхэ талаар туйлаhан амжалтануудые яhала hайн мэдэхэб гэжэ хэлэхэ байнаб. Замбуулинай эрдэм ухаае хүгжөөхэ, ракетэ зохёон байгуулха талаар таанад эхи табяа гээшэт. Газарай татасые дабажа шадаха ракетэ түрүүшынхеэ имагтал Советскэ Союзда бүтээгдэhэн байгаа. Анха түрүүлэн замбуулин соогуур ниидэhэн Юрий Гагаринай баатаршалгаар омогорхоноб. «Аполлон—Союз» гэhэн программаар совет болон американ космонавтнуудай хамтын ниидэлгэ шухала шата болоо. Замбуулинай дайдые шэнжэлхэ талаар Советскэ Союз США хоёр түрүүлжэ ябана гээшэ ааб даа. Хэзээ нэгэтэ совет ба американ космонавтнууд сугтаа Марс тээшэ ниидэхэ бээ гэжэ hананаб.

Совет космонавт Валерий Рюминэй Мексикэ ерэхэдэнь, хэзээ космонавтнууд Марс ниидэдэг болохоб гэжэ баhал нэгэнтэ бэшэ асууhан гэдэг. Хэрбээ хэдэн оронуудай хүсэлэл оролдолгонуудаа нэгэдүүлээ гээшэ hаань, бүри мүнөөнhөө иимэ ниидэлгэ бэелүүлжэ болохо гэжэ тэрэ хэлээ hэн ха...

— Валерий Рюминэй хэлэhые би мэдэнэб. Американ эрдэмтэдэй нэгэ уулзалгада байгаа hэм гэжэ энээнтэй хамта хэлэхэ байнаб. Иимэрхүү ниидэлгэ хэхын тула СССР США хоёр харилсаа холбоотойгоор хүдэлхэ ёhотой гэжэ тэдэнэр баhал хэлээ hэн. Иимэ ниидэлгын болоо hаань, бусад түбинүүдые шэнжэлхэ талаар хүн түрэлтэн түрүүшын алхам хэхэ байгаа бшуу. Захагүй замбуулинай дайдадахи бишыхан арал гээд манай түби дэлхэйе дэмы нэрлэнэ бэшэ. Бидэнэй саашадаа ямараар ажаhуухамнай маанадhаа дулдыдана. Энээнэй тулада бүхы арадууд эбтэй эетэйгээр ажаhууха, нэгэ нэгэндээ туhалха ёhотой.

Владимир ДУНАЕВ,
Лев ПЛАТОНОВ,
АПН-эй тусхай корр.

Мехикэ.

АМГАЛАН БАЙДАЛАЙ АША ТУҺАДА

Юрий Гагаринай замбуулин руу ниидэхэдэ, Жан-Лу Кретьен Франциин урда хубидахи Салон-де-Прованс хотын ниидэлгын hургуулида самолёт жолоодожо hуража байгаа hэн. Тэрэ гэhэнhээ хойшо аяар 20 жэл үнгэрhэн хойно Москва ерэжэ, Звёздно хотын Гагаринай музейдэ орожо, түрүүшын космонавтын кабинедые хараhан, Юрын эжытэй, ахатайнь уулзаhан байгаа.

Замбуулинда хабаатай бүхы юумые уласхоорондын шэнжэ шанарай юумэн шэнгеэр французууд хүлеэн абадаг юм гэжэ Жан-Лу Кретьен хэлэнэ.

«Хоёрдохи хүйтэн дайнай» үе замбуулиндахи хамтын хүдэлмэридэ hаад түбэг хээ гү? Франциин болон СССР-эй проектнүүдтэ тэрэ хаалта болоогүй. Москва хөөрэлдөө хэхые оролдоно, харилсаа холбоотой байхаар бэлэн гэжэ французууд ойлгодог. Харин Парижай зүгhөө тиимэ юумэн үгы. Европын оронууд нэн түрүүн агууехэ гүрэнүүдтэй хамтын шиидхэбэринүүдые бэдэрхэ уялгатай гэжэ Кретьен тоолоно. Ерээдүйдэ бүхы талаар харилсаа холбоон бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй, шадаал hаа түргөөр тэрэниие туйлаха хэрэгтэй гэжэ тэрэ hанамжаяа хэлэнэ.

Кретьен — урагшаа hанаатай хүн. Хамтаараа хүдэлмэрилжэ hураха хэрэгтэй гэжэ тэрэ лаблана. Һарые шэнжэлхэ талаар айхабтар ехэ арга боломжонууд, hайн hайхан зорилгонууд урдамнай хүлеэнэ бшуу.

Замбуулин соогуур аяншалагшад Газар дээрэ байhанда орходоо бэе бэедээ дүтэ байдаг. Замбуулинда хилэнүүд гэжэ үгы бшуу. Теэдшье космонавт бүхэн гансата хэдэн олон оронуудта дары түргэн тодорхой туhаламжа үзүүлхэ аргатай.

«Горбачев Рейган хоёрой удаадахи уулзалга дээрэ замбуулинда хэхэ хамтын хүдэлмэри тухай хөөрэлдөөнэй болоо hаань, hайн бэлэй. Иимэ амгалан ёhоной харилсаа холбооной аша туhын тулада Гагарин 25 жэлэй саада тээ ниидэhэн байгаа бэшэ аал?».

Александр ИГНАТОВ,
АПН-эй тусхай корр.

Париж.

...АРТАГДАШАГҮЙ ҮДЭРНҮҮД

...рэ гэhээр тэбхэр 25 жэл үнгэрбэ. ...апрелиин 12-ой, 14-эй үдэрнүүдые ...мартагдаггүйб. Хүн түрэлтэнэй [illegible] ...олон жэлдэ механизатораар хү... ...үрэ дүнгүүдые туйлаhанаймни ...совхозой (мүнөө Могсохоной ...дирекци, партийна болон профсоюзай ...организаци тэрэ үедэ намайе СССР-эй ...туйлалтануудай выставкэ ошо... ...шагнаhан байгаа.

...Внуковско аэродром дээрэ буу... «Хүн замбуулинда гараа», «Совет ...тэн Юрий Гагарин — түрүүшын ...» гэhэн соносхолнууд радиогоор ...хаанагүй плакат, лозунгнууд ...Гагаринай дүрэ зурагууд харагда... ...аүүежэ байгаа бэлэй.

...үдэрнүүдтэ Москва хотымнай үйлсэ... ...баhал hайндэрэйхеэр шэмэлэг... ...ябаhан лэ газарта хүнүүд энэ гай... ...hонин тухай хүхюун баяртайгаар ...бэе бэеэ амаршалжа байба.

...апрелиин 14-дэ үглөөгүүр Ю. А. ...Внуковско аэродром дээрэ угтал... ...ёhололые телевизорээр хараабди. ...ороной зүг бүхэнhөө ВДНХ-да ерэ... ...ажахын түрүүшүүлтэй хамта Улаан ...дээрэ болоhон митинг, демонстрацида ...бди. Парти ба правительствын ...шэдтэй хамта дэлхэйн түрүүшын ...Юрий Гагарин Ленинэй Мавзолейн ...дээрэ зогсожо байгаа. Харахада дундуурхан бэетэй, сэргэг сэб гэмэ зохидхон хубсаhатай, юрын лэ залуу хүбүүн уриханаар энеэбхилэн, хоёр гараа адхан бариhа, хүн бүхэниие мэндэшэлжэ байhандал үзэгдэдэг hэн. Илангаа тэрэнэй урихан зохидоор энеэбхилhэн шарайнь мүнөөшье нюдэндэм элихэн харагдадаг гэдэг.

Улаан Талмай дээгүүр hүр жабхаланта хүгжэм, дуун таhалгаряагүй зэдэлнэ, хүн зоной «Ура» хашхаралдаан, хүхюун соггой абяан ойро зуурашье замханагүй. Дээрэhээ вертолёдоор Гагаринай дүрэ зурагтай листовконууд сагаан саhан шэнгеэр адхарха юм. ВДНХ-да ерэhэн делегацинууд баhал түрүүшын космонавтын томо фото-зурагуудые, элдэб уряа лозунгнуудые, түрүүшын совет хэмэл одонуудай, замбуулинай ракетэнүүдэй модельнүүдые бариад ябаабди.

Манай совет эрдэм ухаанай, техникын, түрүү хүн түрэлтэнэй туйлалтануудай илан мандалгын ёhотойл hайхан, этигэл найдал түрүүлhэн, мартагдашагүй hайндэр болоо бэлэй.

Бүри тиихэдэ замбуулиниие амгалан ажабайдалай, хүн түрэлтэнэй саашанхи хүгжэлтын аша туhада хэрэглэхэ гэhэн арюун зам нээгдэбэ гэжэ хүнүүд этигэжэ байгаа. Харин мүнөө Америкын империалистнуудай дайн сэрэг жүрөөдэжэ, туйлай аюултай буу зэбсэгүүдые ехээр түхеэржэ, үшөө тэдэниие замбуулинда абажа гараад, газар дэлхэйн сагаалса болгохо hэдэлгэ хэжэ байхадань, hанаа амар hуухын аргагүйл.

Н.-Д. ЖАМЬЯНОВ,
Хэжэнгын районой Могсохоной совхозой хүдэлмэрилэгшэ.

...ТХАЙБИНЬ ДЭЭГҮҮР НИИДЭҺЭН БАЙГАА

...ринай түрүүшын ниидэлгын 25 жэлэй ...тээ Вьетнамай Агаарай Зэбсэгтэ Хүсэ... ...командованиин штабта түрүүшын вьетнам ...Фам Туантай уулзаа hэм.

...ндо США-гай Вьетнамай Демократическэ ...Республикада харша агаарай дай эхилхэдэ, ...Тхайбинь гэhэн түрэл уезд хажуу талада ...hэн. Агаарта байлдаануудай болохые ...ходо харадаг hэн. Имагтал тиихэдэ ...летчик болохоб гэжэ шиидээ. Харин ...космонавт болохо гэжэ 1965 ондошье, hүү... ...нэгэшье хүн үнэншөөгүй. Ю. А. Га... ...нэрэмжэтэ Агаарай-Сэрэгэй академиин ...болоод байхадаашье, тэрэ космонавт... ...отрядта оруулагдаха кандидадуудай ...тоогүй. Медицинскэ комиссиинхид тэ... ...кандидатуры дурадхаагүй бшуу.

...урда тээшье ниидэдэг, агаарай ...хабаадалсаhан байгаашье hаа, ...хүм, — гэжэ Фам Туан энеэбхилэн ...Медицинскэ шалгалта дабаха гээшэ юунhээшье хүшэр байгаа hэн. Тиибэшье би илажа гарааб.

— Замбуулиниие шэнжэлэн ашаглахын тула оюун ухаанай хүсэлэл оролдолгонуудhаа гадна, материально-техническэ горитойхон үндэhэ hуури хэрэгтэй юм, — гэжэ тэрэ хөөрэнэ. — Хамтын хүсөөр, комплексноор Юртэмсэ дэлхэй шэнжэлэгдэхэ ёhотой. «Интеркосмос» болбол амгалан ёhоной харилсаа холбооной программын жэшээ болоно. Имагтал Советскэ Союзай туhаламжаар Вьетнам түс программые бэелүүлгэдэ хабаадажа шадаха болоhон байна. Виктор Горбаткотой хамта ниидэхэ үедөө олохон социалис оронуудай, тэрэ тоодо Вьетнамай даалгабаряар эрдэмэй 30 туршалга хээ hэмди.

— Вьетнам летчигууд замбуулинай ниидэлгэнүүдтэ ямараар хандана хаб?

— Юрий Гагаринай, совет космонавтнуудай баатаршалгаар тэдэнэр омогорходог, замбуулиндахи шэнэ hонинoор ехэтэ hонирходог. Замбуулин руу ниидэхэ гээшэ хүнгэн бэшэ хэрэг, юртэмсэ дэлхэйе шэнжэлжэ байhан хүн айхабтар ехэ эрдэм мэдэсэтэй байха ёhотой гэжэ урдань зарим хүнүүд ойлгодоггүй hэн. Би залуу летчигуудтай уулзажа, хөөрэлдэдэгби. Гансал өөрынгөө ниидэhэн, ниидэлгэдэ бэлдэhэн тухай бэшэ, харин Замбуулинай шэнжэлгэнүүдэй совет түбтэ хэгдэдэг шанга ажал тухай хөөрэжэ үгэдэгби. Интернациональна экипажнуудта шэнэ хүнүүдые абаха хэрэгтэй болоо hаа, манайда тиимэ хүнүүд олдохо гэжэ хэлэхэ байнаб.

Полковник Фам Туан — политическэ бэлэдхэлэй талаар авиационно частиин командирай орлогшо юм. Гэбэшье тэрэ ниидэhэн зандаа. Магад, энэнь өөрынгөө жэшээгээр залуушуулые огторгойдо дуратайгаар хүмүүжүүлхэ гэhэн эрмэлзэл байжа болоо.

Леонид МИЛОВАНОВ,
АПН-эй тусхай корр.

Ханой.

ЭДЭБХИТЭЙГЭЭР ТЭМСЭХЭ

— Гагаринай замбуулин руу ниидэхэдэ, «Асахи» газетын эрдэм ухаанай таhагай корреспондентээр хүдэлжэ байhан тула энэ гайхамшагта үйлэ хэрэг тушаа олохон тайлбари бэшэhэн байнаб, — гэжэ замбуулинай талаар мэдээжэ япон мэргэжэлтэ, «Сателлит чаннелс» гэhэн компаниин хүтэлбэрилэгшэ Сигеру Кимура хөөрэнэ. — Юрий Гагарин замбуулин хүдар нэбтэрэн орожо, хүнэй ажал ябуулгын шэнэ оршом нээhэн байгаа.

Юрий Гагарин нэгэ час 48 минута соо бүмбэрсэг дэлхэйе тойрон ниидээд, Газартаа бусажа ерээ hэн. Тэрэ түрүүлэн бүмбэрсэг дэлхэйе замбуулинhаа хараа. Манай сэнхир түби дэлхэй тухай тэрэнэй хэлэhэн үгэнүүд уданшьегүй бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ болоо.

Энэ үйлэ хэрэгэй түүхэтэ удха шанар тухай, мэдэгдээгүй, танигдаагүй дэлхэй руу хэгдэhэн энэ экспедици тухай би бүхы оронуудай журналистнуудтай хамта тэдэ үдэрнүүдтэ бахархан бэшээ бэлэйб. Энэ ниидэлгые хангаhан эрдэм, техникын туйлалтанууд уласхоорондын политическэ байдалда hайнаар нүлөөлхэ бээ гэжэ бидэ булта ехээр найдаа hэмди.

«Асахи» газетэ тиихэдэ иигэжэ тэмдэглээ hэн. «Эрдэм ухаанай болон техникын гайхалтай хүгжэлтэ замбуулинай онгосо байгуулха арга бии болгоо. Тэрэниие хэзээ нэгэтэ сэрэг дайнай зорилгоор хэрэглэхэ бээ гэжэ үнэншэхэнь хэсүү, тэрэниие амгалан тайбан байдалай аша туhадал хэрэглэхэ зэргэтэй. Энээнэй тулада политическэ хараа шугамые шэнээр хаража үзэхэ хэрэгтэй. США СССР хоёр замбуулинай дайдые хамтааран ашаглаха замаар эбтэй эетэйгээр дабшаха ёhотой».

«Коммунис партида ба Советскэ Союзай арадта!», «Бүхы оронуудай арадууд болон правительствануудта!» «Түрүү үзэлтэй бүхы хүн түрэлтэндэ» гэhэн хандалгые КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Верховно Советэй Президиумэй болон Советскэ Союзай правительствын толилуулhан тэрэ дурасхаалта үдэрые тон hайнаар hананаб. «Замбуулиниие шэнжэлхэ талаар туйлаhан илалтамнай гансал манай арадай бэшэ, харин бүхы хүн түрэлтэнэй туйлалта гэжэ тоолонобди. Манай туйлалтанууд болон нээлтэнүүдые амгалан тайбан байдалай ба арадуудай аюулгүй байдалай аша туhада табихабди», — гээд тэрээн дотор хэлэгдээ hэн.

Замбуулинай дайдые, тэрэ тоодо hарые, огторгойн бусад одо мүшэдые шэнжэлэн хэрэглэхэ талаар гүрэнүүдэй ажал ябуулгын гол ёhонууд тухай хэлсээн 1967 ондо баталагдан абтаа hэн. Замбуулинай дайдые гансал амгалан зорилгоор хэрэглэхэ тухай тус хэлсээндэ хабаадагшад хэлсэhэн юм.

Гэбэшье hүүлэй жэлнүүдтэ США-гай правительство буу зэбсэг үрдилдэн бүтээлгые замбуулинай дайдада нэбтэрүүлхэ СОИ гэhэн программа бэелүүлхэ талаар хэмжээнүүдые абажа байнхай. Советскэ Союз харюугай хэмжээнүүдые абаха ёhотой болоно. Замбуулиниие имагтал амгалан зорилгоор хэрэглээ hаа, тэрэ хүнүүдтэ ашатай туhатай байха. Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые замбуулинда нэбтэрүүлгые зогсоохын, буу зэбсэг хуряахын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэхэ хэрэгтэй.

Гагаринай ниидэлгын 25 жэлэй ойн тэмдэглэгдэжэ байхада бидэ энээн тухай бодонобди.

Токио. (АПН).

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ:

- Залуушуулда һургаал
- Эхэ ороп соогуураа
- Замбуулинда зам гаргагшадта зорюулан
- Архидалгын хойшолон

СЭДЬХЭЛЭЙМНАЙ СЭНТЭЙ БАЯЛИГ

Мүноо сагта Буряадай искусствын оршондо бэлиг түгэлдэр залуу мэргэжэлтэд олон. Үдэр сагай ошохо тума тэдэнэй зэргэ олошоржо, дүршэл шадабарииь ургажа байдаг. Тэдэнэй уран бэлигые дэгжээн далижуулха хэрэгтэ парти болон правительство гүнзэгы ехэ анхарал хандуулдаг. Мүн тиихэдэ мүноодэрэихитэй сасуулшагүй хүндэ эрхэ байдалда бэеэ бэелһэн аха үеын мастернууд сэдьхэл ухаанайнгаа сэнтэй ехэ баялигые залуу халаанда дамжуулһаар гээшэ. Эдэ зоной ажабайдалай намтараар һонирхожо, дурдалгануудыень шагнажа, арадайнгаа искусствын хүгжэлтын хуудаһануудтай танилсаха, өөртөө хэрэглэмээр һургаал заабари оложо абаха гээшэ тон шухала гэжэ һанагдана. Ушар иимэһээ республикадамнай мэргэжэлтэ искусствын мүндэлжэ байһан түүхэтэ үе сагта оперын дуушан болоһон, зохёохы эрхим ажалайнгаа түлөө РСФСР-эй габьяата артисткын үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн, мүноо П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ хүгжэмэй училищада дуушадай залуу халаание бэлдэжэ байһан багша, доцент Вера Дашиевна Лыгденовагай дурдалгануудые газетынгээ хуудаһанда толилнобди.

МҮНГЭН дуулгата Саянай хормойдо оршодог Амар-Гол гэжэ жэгтэй зохид нэрэтэй буряад тосхондо, юрын таряашанай бүлэдэ түрэһэн хүм. Зургаатайхан байхадам, эхэ эсэгэ хоёрни нэгэ ехэ һонин хөөрэлдөө үүдхээ агша һэн. Эсэгэмни намайе һургуулида үгэхэ, ород хэлэндэ һургаха гэжэ бодоһон байгаа хаш. Харин эжымни басагаяа хуушан монголдо һургаха байгаабди гэһэн юм. Һүүлэй һүүлдэ Харһанай таряашан-залуушуулай һургуулида абаашагдаад, тэндэ һуража байһан ехэнүүд хүбүүд, басагадай дунда эгээл ахир багахан юумэ байгдаа һэн... Үзэгүүдые түхэреэлүүлэн зурахаар хүхэ, улаан карандашуудай хубаагдахада, хубаарида хүртөөгүй би шангаар уйлажа, багшаяа сошоогоо бэлэйб. Мүнөө һанахадам, партын саанаһаа харагдахаар бэшэ байһан намайе багшын обёороогүйнь огтошье гайхалгүйл даа...

Ехэшүүлэй һургуулида һурахаар арайл багадаһан намайе һүүлэй һүүлдэ гэртэмни тэхэрюулээ. Таба-зургаан ород үгэ мэдэхэ болонхой, эхэ эсэгэдээ бусаа агша һэм. Хойто жэлынь лэ эсэгынгээ һанаае хүсэлдүүлжэ, һургуулида ёһотойгоор һуража эхилээб. Буряад-Монголой педтехникумые эгээл түрүүлжэ дүүргэгшэдэй нэгэн — А. Сонголов багшамни байһан юм. Дүрбэн класстай эхин шатын һургуулимнай нютагай баян Доржо Шобоновой үндэр һайхан байшан соо түбинэшоод, нэгэ үргэн таһалга онь багашуул, нүгөөдэдэнь III—IV классуудай һурагшад оагшынгаа хэлэһые дарьяса дабтан, ород хэлэ шудалжа байгша бэлэйбди.

Ном дуталдажа, зобоохо даа! «Манай ажал» гэһэн һурагсалай нэгэ ном табан хүндэ үгтэжэ, тэрэнээ гэртээ абаашажа, хэшээлдээ бэлдэхын тула ээлжээгээ хүлеэжэ ядахаш. Арайшье гэжэ номоо «гартаа оруулжа» абахадаа, сүүдхын туршада шүлэгүүдые сээжэлдэхэ, багшынгаа даабариие сүм дүүргэжэ үрдихэ ёһотой байхаш. Иимэ байдалнай бидэниие гуримда һургадаг, оролдосотой бэрхэ байхыемнай уялгалдаг байгаал даа, мүнөө һанахадам...

Ород хэлэ үзэхэдөө, ядалсаһыемни обёорһон минии эсэгэ үйһэн дээрэ үгэнүүдые түнхижэ байгаад, намтаяа «хэшээлнүүдые» үнгэргэдэг бэлэй. Мүнгэнэй олдоол һаа, тэрэ «Аршаан» курортдо ошожо, хүүгэдтээ плакадуудые асардаг һэн. Ном һударай хомор сагта тиимэшье юумэ хаража, үзэг, бэшэгтэ һурахадамнай хэрэгтэй байгаа бшуу. «Тракторaap, колхоз, совхозуудаар хүдөө нютагуудһаа капитализмын үндэһэнүүдые ходоро татажа хаяхабди» гэжэ нэгэ плакат дээрэ бэшэгдэнхэй байһыень мүнөөшье элихэн һанадагби...

Ай даа, нютаг дээрээ ород хэлэндэ тоти гэжэ тоологдодог байһан эсэгэмни, эрдэм номтой һаа, хоморой дуушан болохоор байһан эхэмни мүнөөнэйхеэр бодожо үзэхэдэ, оройдоошье һургуулигүй, харанхы зон байгаа... Теэд залуу шэлдэг наһандаа баяшуулай батраагууд ябаһан тэдэмни совет засагай үедэ нюргаяа сэхэлһэн, өөһэдөө эрдэм номтой болоогүйшье һаа, хүүгэдээ гэрэлтэ замда гаргахын тула тон ехээр оролдоһон байна ха юм даа. Эдэ бүгэдые тиихэдэ хүүгэн зүрхөөрөө таадаг байһаншье һаа, түрэлхидэй анхарал оролдолгонь мүнөөл хүсэдөөр сэгнэгдэнэл даа. Эдихэ хоолоор, үмдэхэ хубсаһаар дуталдажа байһан аад, нам мэтын хүүгэдые заатагүй һургуулитай болгохын тула амар заяагүй хүдэлһэн тэрэ үеын түрэлхидтэ доро дохихо дурамни хүрэдэг. Харин багшанарые, тэрэ сагай багшанарые эндэ дурдангүй үнгэржэ болохоор аал?! Намда заадаг байһан А. Сонголов, һургуулиин директор, физик А. Майоров, багшанар А. Убугунов, А. Бобкова, Н. Нурминский, М. Мальцев, хорин табан мянгатанай тоодо Ленинградһаа ерэһэн А. ба И. Поповтон... Игэжэ бэшэжэ байхадам, тэдэ зоной шарайнууд нюдэндэм тодоор харагдажа, абяануудынь шэхэндэм дуулдаһандал болоно. Багшанарнай... Пединститут дүүргээд, һургуулинуудта хүдэлжэ эхилһэн мүнөөнэй залуу мэргэжэлтэдые харахадаа, өөрынгөө багшанарые эжэлэнгүй һанаандаа оруулдагби. Хэлсээн юун байхаб, мүнөөнэй мэргэжэлтэд тэрэ үеынхидтэ орходоо, холо дээгүүр эрдэмтэй, һургаалтай юм бэзэ. Тиигэбэшье... тэдэ зондо нэгэл ондоохон, мүнөө хомор дайралдадаг абари шэнжэ байгаал даа. Тиимэһээл багшын үгэ, багшын заабари хэдаа манай һанаанда нангин ойлгосонууд байһан юм. Худалаар хэлэхэ, хулгай хэхэ, архи ууха, тамхи татаха гээшые тиихэ сагта мэдэдэггүй байгаабди гэжэ студентнэртээ мүнөө хөөрэхэдэмни, үнэншөөгүй янзатай байдаг. Оршон тойронхи ажабайдалда тиимэ юумэн огто байгаагүй гэжэ болохогүй юм бэзэ. Зүгөөр бидэнэй, һурагшадай дунда тэрэ мэтын зүйлнүүд ой ухаанда багташагүй харша юумэн шэнгеэр ойлгогдодог байгаа. Багшанарнай бидэниие тиимээр һургадаг һэм шуу.

Мүнөө һургуулинуудта хүүгэдые ажалаар хүмүүжүүлгын асуудалай хурсаар табигдаһые ехэл һайшаахаар. Имагтал зондо туһатай ажал багаһаа хэжэ һурабал, бусадай урда харюусалгатай байһанаа хүн мэдэрдэг, олоной дунда бэеэ абаад ябажа шадаха болодог гэжэ һанагшаб. Багшанарнай бидэниие дахуулжа, барилга дээрэшье (нютагтаа интернат-һургуулиин байшангые өөһэдынгөө гараар бодхоогоо һэмди), поли дээрэшье ёһын тэдыдэ бэшэ, харин үнэнхэ зүрхэнһөө оролдожо хүдэлхыемнай һургадаг һэн. Хэды үлэн байбашье, нэгэ морхооб зүбшөөлгүй эдихэеэ хэмшээрхэдэг бэлэйлди! Мүнөө зарим студентнэрэй поли дээрэ хүдэлхые хараад, одоол гайхалаа барахаш даа. Ядуу түлюур байдалтай бэшэ болонхойбди, теэд үлүү тонгойхоёо залхууржа, хартаабха газар руу гэшхээд ябашахань хэйшааб? Бага юумэн гэхээр аабза. Теэд багаһаа ехэ юумэн эхилдэг гэжэ бү мартаял!

Сагай тад ондоо эрхэ байдалда өөдөө болоһон бидэ үри бэенэртээ һургаал заабари хэлэжэ, хешараадагшье байжа магадгүйбди. Теэд мүнөөнэй залуушуулай эгээл үнэтэйдэ тоолодог зүйлнүүдые минии залуугайхитай сасуулжа үзэхэдэ, ямар ехэ илгаатайб!

Арбан дүрбэтэйдөө комсомолой зэргэдэ абтаһанаа эгээн тодоор һанадагби. Намайе амаршалһан ехэшүүлэй, нүхэдэйнгөө шарайнуудые... Һургуулияа һаял дүүргэжэ байһан комсомолой эдэбхитэдэй тоодо эхин һургуулида багшалхаяа эльгээгдэһэнээшье һананаб. Һургуулиингаа зүүн тээхи добо дээрэһээ халтиржа, шабинартаяа наадагша бэлэйб. Тэдэнэймни олониинь өөртэймни сасуу, зариманиинь бүри аха байгаа ха юм. Шабинарайм нэгэн, хожомынь хайран залуугаар фронт дээрэ алуулһан Цыретор Зарбуев хэшээлнүүдтээ шүлэгүүдээ асаржа, бидэндэ уншагша һэн. Эдэ шүлэгүүдыень ямараар хүлеэдэг, анхаржа шагнадаг һэнбибди! Үглөө бүхэндэ радиогоор «Саян үндэр ууламнай» гэжэ дуунай аялгын зэдэлхэдэ, Цыреторые һанаандаа оруулдагби. Тэрэ дуунай үгэнүүдые шабимни бэшээ ха юм. Тиихэ үедэ намда һураһан үхибүүдэй олониинь республикынгаа мэдээжэ хүнүүд болонхой. Арадай гэгээрэлэй, соёлой ба искусствын оршондо, хүдөө ажахыда, үйлэдбэридэ хүдэлжэ, түрэлхидэйнгөө, нютагайнгаа нэрые хүндэтэйгоор нэрлүүлжэ ябадаг хүнүүд тэдэнэй дунда олон. Сууда ехээр гараашьегүй һаа, бүхы наһаараа үнэн сэхээр ажаллаһан, һайн үхибүүдые хүмүүжүүлһэн шабинараараа баһал омогорходогби.

Дуушан, артистка болохо гэһэн эдир наһанайнгаа дура хүсэлые бэелүүлжэ, Улаан-Үдэ ерэхэдэм, Г. Ц. Цыдынжапов, Н. Г. Балдано, М. Н. Шамбуева, А. В. Миронский, А. И. Шадаев мэтын искусствын мэдээжэ ажал ябуулагшад зохёохы хуби заяаем тодорхойлолсоо һэн. Буряад искусствын намтарта сэнтэй олон хуудаһа нэмэлсэһэн Б. Балдаков, Н. Петрова, Ц. Шагжин, Б. Вампилов мэтын хүнүүдтэй суг искусствын техникумдэ һураһан, мэргэжэлтэ театрай сценэ дээрэ түрүүшынгээ партинуудые дуулаһан, наһанаймни үнэн нүхэр болоһон Лхасаран Лодонович Линховоинтой ушарһан сагни хэды һайханаар һанагдадаг бэ! Буряад искусствын түрүүшын декадын бэлдэгдэжэ, республикымнай уран һайханай бүхы коллективүүдтэ зохёохы ажалай бурьялжа байһан саг һэн. Хүшэршье һаа, һайхан тэрэ сагта бэеэ бэелһэн үетэмни арадайнгаа угай түүхые, үндэһэн хэлые һайн мэдэдэг, аха зониие хүндэлдэг бэлэйл. Мүнөөнэй залуушуул һүбэлгэн хурсанууд, өөдэргэн өөрэ зантайнууд. Гансал оюун ухаанай үнэтэ баялигуудай орондо хубсаһа хунарай, хуурмаг моодын хибэндэ эдирхэн сэдьхэлынь абтахаяа яданагүй гү гэжэ һанаагаа зобогшоб. Тэрэ аюулһаа залуушуулые хэн һэргылхэб? Бидэнэр булта — түрэлхид, багшанар, хүмүүжүүлэгшэд һэргылхэ зэргэтэйбди. Ямар сагта ажаһууһанаа, ямар юумые сэгнэдэг, юу үзэн ядадаг байһанаа тэдээнһээ нюуха ёһогүйбди. Тэдэнэр маниие шагнаха, ойлгохо байха. Заатагүй ойлгохо.

В. ЛЫГДЕНОВА-ЛИНХОВОИН,
РСФСР-эй габьяата артистка, доцент.

Г. ЧИМИТОВ

ГАГАРИН ТУХАЙ ШҮЛЭГҮҮД

ТЭНГЭРИИН ХҮБҮҮН

Бүмбэрсэг дэлхэйе анха
түрүүн
Бүһэлэн гансаараа
ниидээшэ
Баатарлиг намтарта
Гагаримнай

Бахархал, омогорхол
болонхой лэ!
Газарһаа мултаран
дэгдэхэдээ,
Гагарин хэлээ һэн:
«Гүйлгэе!».
Гайхамшаг зоригтой
хүбүүдэймнай
Гаргаха хожомойнь харгы
гэе.
Хүхюутэй зохидоор
энеэбхилээд,
Хүргэнэл бидэндээ
мэндэеэ.
Хүндэшэ урихан
хандалгатан
Хүбүүнэй анханай зан
гэе.
Тэрээнһээ хойшодоо
замбуулинаар
Тэршээхэн хүлэгүүд
дүүлинэ лэ.
Тэнинмэл далита ээдыень
Тэнгэриин хүбүүд гээд
нэрлэнэбди!

МЭНДЭ ЯБАХАА ЯАГААБ ДАА...

Дэлгэр баян газараа
Дээрэһээнь хараһан
Гагарин
Эхэ һайхан дэлхэй дээр
Энхэ ябахаа яагааб даа...

Мэндэ ябахаа яагааб даа...
Хотогор ногоон газараа
Космосһоо хараһан
Гагарин
Хорбоо уужам дэлхэй
дээр

Ходо ябахаа яагааб даа...
Мэндэ ябахаа яагааб даа...
Үргэн дэлюун газараа
Үндэрһөө хараһан
Гагарин

Үлгэн дуулим дэлхэй
дээр
Үни ябахаа яагааб даа...
Мэндэ ябахаа яагааб даа...

ДУНДА АЗЯ[...] АЙЛШАЛАА[...]

(ЗАМАЙ ТЭМДЭГЛЭЛНҮҮ[...])

Хэдэн жэлэй үнгэрһэн хойно Дунда Азиин республикануудаар аяншалгые Буряадай профсоюзуудай Соведэй обкомой дахинаа эмхидхэхэдэ, би нүхэдөөрөө хамта замда мордохо золдо хүртэбэб. Республикымнай социалис мүрысоондэ илаһан хүдөө ажахын түрүүшүүл, дайнай ба ажалай ветерануд хүнгэлэлтэтэй путёвконуудаар шагнагдажа, оронойнгоо гоё һайхан городуудаар аяншалха аргатай болоо һааб даа. Манай Улаан-Үдын Ленинэй орденто локомотив вагон заһабарилгын заводһоо гуша гаран хүн ябаабди.

...Алма-Ата хото. Заилиин Алатау хадын хойто ташалан дэрлэнхэй, набша намаагаа надхуулан, һайхан сэсэгүүдээрээ Казахстанай ниислэл бидэниие угтаба. 1981 оной декабрь һарада Алма-Ата түрэл оронойнай миллион хүн зонтой 22-дохи хото болоо бэлэй. Мянгаад гаран янза бүриин зүйлэй промышленна эд бараан эндэ бүтээгдэдэг байна. Алма-Атагай заводуудай һүлдэ тэмдэгтэй томо машинанууд хари гүрэнүүдтэ эльгээгдэжэ, үндэр сэгнэлтэдэ хүртэдэг юм. Октябриин XX жэлэй нэрэмжэтэ заводой түмэр отолдог станогууд орон дотор ба хилын саагууршье холо шанараараа суурхадаг. Соёл гэгээрэлшье нилээд ехээр хүгжэнги ааб даа. Казахстанай академическэ оперо болон баледэй театр, ород, казах, корей ба уйгуур драмын театрнууд үдэшэ бүри хүн зониие урялжа, сэдьхэл зүрхыень ханаан, гоё һайханда дуратайгаар хүмүүжүүлдэг юм. Һонирхолтой музейнүүдыень хаража, республикын арадай ажахын түйлалтануудай выставкэтэй танилсаа бэлэйбди.

Хорин найман панфиловецуудай баатаршалга тухай республикымнай ажалшад һайн мэдэхэ. Генерал Панфиловай дивизи Алма-Ата дээрэ бүридхэгдэһэн юм. Эдэ 28 баатарай хорин хоёрынь Казахстанда, зургаанынь Киргизидэ түрэһэн намтартай. Мүноо городой нэгэ гоё һайхан талмай дээрэ генерал-майор Панфиловай дурасхаалда хүшөө бодхоогдонхой. Тэдэ баатарнуудай нэгэниинь лэ амиды үлэһэн юм. Алма-Атада 28 панфиловецуудай нэрэмжэтэ сэсэрлиг бии. «Медео» гэжэ дэлхэй дүүрэн суутай елүүрые харан бахархабабди. Хадын хурса наран доро дэлхэйн рекорднуудай газар болоһон энэ барилга айхабтар гоёор харагдана. Хари гүрэнүүдэйшье, оронойнайшье спортсменүүд үбэл, зунгүй эндэ бэеэ һоридог юм. Совет оронойнай суглуулагдамал командын хурдашуул «Медео» елүүр дээрэ 18 алтан медаль абаһан байна.

Поезднай саашаа шармайн, Ала-тоо хадын саһатай шэлэнүүдэй хормойдо оршодог Киргизиин ниислэл Фрунзе маанадые асарба. Энэ городто (урдандаа Пишпек гэжэ нэрэтэй байһан юм) партиин ба гүрэнэй мэдээжэ ажал ябуулагша Михаил Васильевич Фрунзе түрэһэн намтартай. 1926 онһоо хойшо город тэрэнэй нэрэтэй болоһон юм. М. В. Фрунзиин мемориальна гэр-музей хараа һэмди. Энэ модон гэр соо М. В. Фрунзе түрэһэн байгаа. Дээрэһээнь сагаан шулуугаар 4 дабхар гэр баригдажа, гадаада һандаралгануудһаа халхалха бөлобо гээшэ. Ехэл һонирхолтой музей байба даа.

Ленинэй нэрэмжэтэ талмай дээрэ дүрбэн дабхар улаан гранит гэртэ вождиин музей байгуулагданхай. Эндэ орожо, ехэ гайхаа бэлэйбди: 1903 ондо болоһон партиин II съездын делегадууд зураг дээрэ амиды шэнгеэр зогсожо байба. В. И. Ленинэй ударидаһан большевигууд, Г. Плехановай хойноһоо ошоһон меньшевигууд... Бидэнэр ехэл һонирхообди.

Фрунзиин томо предприятинуудые нэрлэбэл, хүдөө ажахын машинануудые бүтээдэг завод, «Киргизавтомаш» нэгэдэл, прибор бүтээдэг завод гэхэ мэтэ. Арадай ажахын хүгжэлтэдэ амжалтануудые туйлаһанайнгаа түлөө 1978 ондо Фрунзе город Ажалай Улаан Тугай орденоор шагнагдаа бэлэй.

Түүхээр баян Ташкентдэ эртэ урдыншье, мүноо үе сагайшье хүшөөнүүд ехэ олон. Городой гол талмай дээрэ узбек эхэ эсэгэ хоёрто зорюулагдаһан дурасхаалай онсо өөрсэ нэгэ хүшөө бодхоогдонхой. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда үншэрһэн элдэб олон яһатанай арбан табан үхибүүдые үргэн хүмүүжүүлээд, бултандань мэргэжэл олгоһон алдартай юрын нэгэ айлай баатаршалгые тэрэ һануулна. Бидэ урдань удаан байжа ёһолоо һэмди.

1966 оной августын 26-най үдэр Ташкентын эртэ урдын түүхэдэ тон ехэ гашуудал тохёолдоо һэн. Энэ үдэр газар ехээр доһолон хүдэлжэ, бүхы хотые шахуу гэхээр һандаргаһан, бутаргаһан, тэрэнэй ажабайдал болон экономикодо ехэхэн һаад хохидол ушаруулһан байна. Теэд аха дүүгэй ёһоор найдамтай гараа һарбайн, бэшэ республиканууд Узбекистанай ниислэлдэ туһалаа бшуу: цемент, модо, шэл, шифер болон бэшэшье барилгын материалнуудые ашаһан эшелонууд үргэн дэлгэр оронойнай зүг бүхэнһөө иишэ ерэжэл, ерэжэл байгаа бэлэй. Мүнөө город үшөө залуу, сэбэр, гоё болоо. Бүлэг архитекторнууд ба барилгашад Ташкентые дахин һэргээн бодхооһонойнгоо түлөө 1973 ондо Гүрэнэй шанда [...] тэһэн байна. Жэл[...] дой транспортын [...] һайжаруулагдажа [...] нөө метрогой хоёр[...] баригдана, «Пахта[...]за», «Комсомольс[...] мэтэ 18 станци [...]

Гоё һайхан «У[...] «Москва» гостиниц[...] рэнэй циркын, В. И[...] музейн филиалай [...] дые хаража, зура[...] дэмнай Ташкент [...] һайхан дурасхаал[...]

Хоёр мянгаад жэл[...] Самарканд өөрын [...] шэнжэтэй. Үйлсэнүү[...] хадаа, сэрэг дайгаа[...] ороһон Александр[...] скиин, Чингис ха[...] шэлэн Тимурай, [...] эзэмдэгшэдэй [...] эжэлүүдгүй [...] оруулаабди. Самар[...] гүүр бөөгнэрһэн [...] ёолоон... Чингис ха[...] шэдэй шэрүүн хэрэ[...] гоһоо город хэды[...] һэн тоборог бол[...] гоё барилганууд б[...] дарһан байгааб! [...] Самарканд үргэн [...] нүүдтэй, һайхан [...] тай... Үйлсэнүүдтэ[...] лай олон гэшэнь [...] соролой, промыш[...] лэдбэриеэ хүгжөө[...] амжалтануудые [...] гаа түлөө Самарка[...] до Ленинэй орде[...] нагдаа.

Һонирхолтой ая[...] хорин үдэр айхаб[...] үнгэршөө. Зүүн [...] түмэр замай алба[...] шалагшадые эдэз[...] галгыю эрхимээр [...] гыда хизаар орон[...] гын удхатай, түүх[...] нанууд, уран һайх[...] ганууд эдэбхитэйгээ[...] дөө. Шатарай мүр[...] баадажа, би түрүү[...] эзэлээ һэм. Манай [...] намтай суг ошолсо[...] түрүүшүүл С. Со[...] Иванов, С. Ельцин, [...] бусадшье сэдьхэл[...] харгы замда хаду[...] һанамжа бодолнуу[...] хэлээр халима б[...] саа. Иимэ аянша[...] орондоо дуратай[...] дые хүмүүжүүлгэ[...] удха шанартай гэ[...] эжэлүүдгүй досоо[...]

Д. Д[...]
Улаан-Үдын [...]
хүдэ[...]

ОНЬҺОН ҮГЭНҮҮД

Түмэрэй һайн жэбэрдэггүй,
Түрэлэй һайн мартадаггүй.

Һайн хүн һанаагаараа,
Һайбар морин жороогоороо.

Уһалһанай зэргээр ургаса
абтаха,
Үтэгжүүлһэнэй зэргээр үрэжэл
үгэхэ.

Сэбэр хубсаһан — нюдэнэй
хужар,
Ирагуу хүгжэм — шэхэнэй
шэмэг.

Бэри хүнэй наһа бү һура,
Бэлэгэй мориной шүдэ бү хара.

Утаагүй газарта гал бии болохо,
Унгигүй һүхоор түлеэ хахалха,

Үггүй хүн ноён болохо.

Урдалагшад урагшань зүдхэхэ,
Хожомдогшод хойшонь татаха.

Сай хэды шэнгэй болобошье,
эдеэнэй дээжэ болодог,
Саарһан хэды нимгэн
болобошье, номой дэбисхэр
болодог.

Нүхэрэй һайниие ханилан
байжа тани,
Мориной һайниие унан байжа
тани.

Захааминай районой Мэлэ-Бортын найман жэлэй һургуулиин һурагшадай суглуулбариһаа.

Сэнхир экран

КОСМОНАВТИКЫН ҮДЭР

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.50 — Гитарын абяан зэдэлнэ. 10.10 — Түрэлхидтэ тележурнал. 10.40 — «Бултанда ба хүн бүхэндэ». 11.10 — «Элүүр энхэ байлга». 11.55 — «Уран зурагай искусство». 12.40 — Костромской областьдо ажалшадай сүлөө сагые яажа эмхидхэдэг тухай. 13.30—«Хүн. Газар дэлхэи. Юртэмсэ». 14.15 — «Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ». 14.30 — СССР-эй арадай артистка Т. Ханумтай уулзалга. 15.35 — «Хани харилсаан». 16.05 — «Проводы русской зимы»— фильм-концерт. 16.35 — «Ан амитадай аймагта». 17.35 — Москва тухай баримтата фильм. 18.05 — «Через тернии к звездам». 1-дэхи, 2-дохи сери. 20.30 — «Звездно хотодо уулзалга». Космонавтикын үдэртэ зорюулагдаһан хүгжэмтэ дамжуулга. 22.00 — «Время». 22.35 — «Үе саг ба өөр тухайгаа». Борис Ручьев. 22.50—Скрипачнарай ансамбль наадаха. 23.00 — Хоккейгээр дэлхэйн чемпионат. СССР-эй ба Швециин суглуулагдамал командануд.

ХОЁРДОХИ ПРО[...]

Москва. 9.00 — [...] настика. 9.20 — [...] фильм. 9.30 — Рит[...] настика. 10.00 — [...] дай клуб». 11.00 [...] почто» — хүгжэмт[...] 11.30 — «Манай [...] Рафаэль де Кор[...] дые урина. 13.0[...] ный контракт» — [...] уран һайханай [...] сери. 14.10 — [...] дуулаха. 14.30 — [...] хүн». Сергей Бубк[...] «Онтохондо айлш[...] шебник». (Венгри) [...]

Улаан-Үдэ. 16.[...] хэлэнэй хэшээл [...] галай долгинууд [...] хатарай студент[...] ансамблиин 25 [...]

Москва. 17.45 — [...] ба техникэ». 17.[...] ван арадай аялг[...] 18.30 — Баримта[...] 19.00 — РСФСР-эй [...] Пятницкиин нэрэм[...] арадай академиче[...] концерт. 19.50 — [...] фильм. 20.10 — [...] ви, мечтой пре[...] фильм-концерт. 20.[...] тата фильм. 21.00 [...] нойрсогты, багашу[...] «Ургамалай аймаг[...] «Время». 22.35 — [...] в даль светлую» [...] ханай фильм.

«СПОРТЛОТОНУУДАЙ» ТИР[...] ДҮНГҮҮД

«Спортлотонуудай» апрелиин 6-[...] гэгдэһэн 14-дэхи тиражай дүнгүү[...] тивна лотерейн главна управлен[...]бо.

«45-һаа 6-ень тааха с[...] 1.191.498 билет ороо. Зургаан [...]шье таабагүй, табан номер (18[...] таагшад — 390 түхэриг, дүрбэ[...] (3.981 карточка) тааһан хүнүүд — 26 түхэриг, гурб[...] (60.279 карточка) таагшад 3 түхэриг абаха байна.

«36-һаа 5-ень тааха спортлото»: 6.233.020 би[...] Табан номер (3 карточка) тааһан хүнүүд — 10.00[...] дүрбэн номер (2.489 карточка) таагшад — 247 түхэр[...] номер (111.340 карточка) тааһан хүнүүд 11 түхэр[...]

Спортлотонуудай 14-дэхи тиражай шүүбэринүү[...] 21-һээ майн 21 болотор түлэгдэхэ.

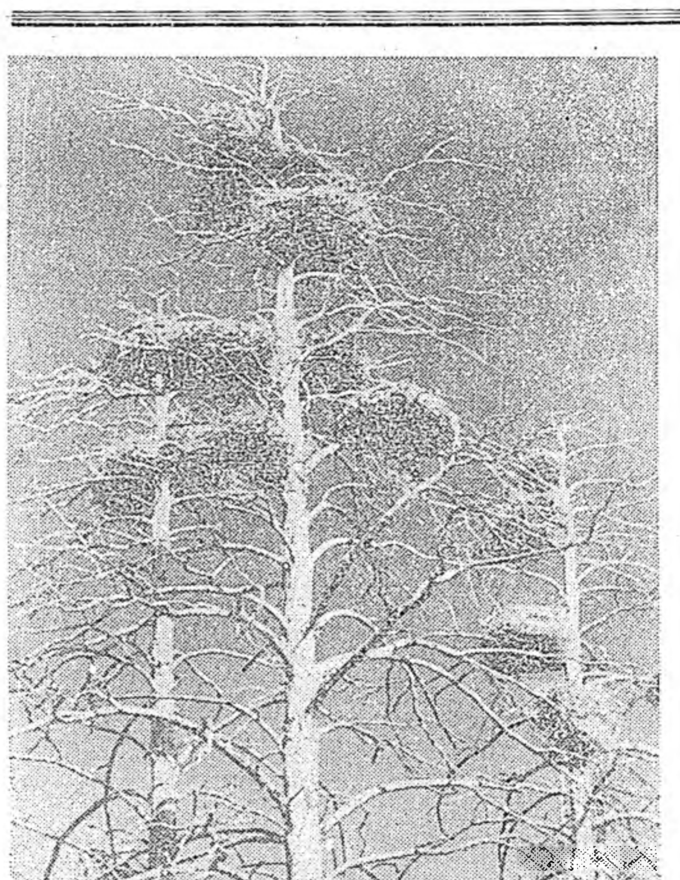

Урин хабарай уряа зэдэлээ...
Ф. СОРОКИНОЙ фотоэтюд.

СҮҮДЭЙ ЗАЛҺАА

АРХИ УУГААГҮЙ ҺАА...

Эрхэтэн Фетисов сонхо руу хараад, удаан һууна. Һаяхан болоһон үйлэ хэрэгэй удха шанарые ойлгожо ядана хэбэртэй. Үнэн болоһон үйлэ хэрэг гээшэ гү, али үсэгэлдэрэйм зүүдэн толгойһоом гаранагүй гү?..

— Бодогты, сүүд ерэбэ! — гэһэн тоб гэмэ үгэнүүдэй агаарые хаха зуран шэхэндэнь дуулдашахада, Фетисов залд гэжэ, зүүдэнэй бэшэ, харин бодото байдалай үргэлжэлжэ байһаниие мэдэржэрхибэ.

Фетисов А. И.— 28 наһатай, дунда һургуули дүүргэһэн, гэр бүлэгүй, «Электромашина» заводой 3-дахи цехтэ хүдэлмэрилдэг.

1985 оной декабриин 16-най үдэшын 6 часта тэрэ, юундэшьеб, заводоо «эрьеэд» гараха гэжэ бодобо. Хатуу харые уугаад ябаһандаа сэдьхэл бодолынь хүлгэжэ, ээлжээ эхигүй завод тээшээл тэгүүлээ ха. Ерэхэдэнь харуулшан тодожо абаад: «Ши хаана ошохошниб? Мүнөө цехүүд хаалгатай. Хэншье тэндэ үгы!» — гэбэ.

Харуулшанай хэлээшые Фетисов нохойншье хусаһанда тоолонгүй, хара хүсөөрөө түлхижэрхёод, урагшаал шуумайба.

Заводой дэбисхэр дээгүүр тэрэ эрэ доргоноор гэшхэлнэ. Хэдэн жэлдэ эндэ дэмы хүдэлнэ бэшэ, өөрыгөө бишыхан эзэн шэнгеэршье бодоо гү?.. Халта бодомжолһоной һүүлээр транспортна лентээр дамжан 2-дохи дабхарта гараад, люгэй нүхөөр тонгойн гэхэдээ, бэлэн продукциин склад соо буушаба. Эндэмнай электро-гүсэнүүд дүүрэн! Электро-гүсэнүүдэй хүн зондо ехэ хэрэгтэйе мэдэхэ байгаа. Тиимэһээ гүйсэтэй бараан болоно. Нэгэниинь гурэнэй сэнгээр 9 түхэригтэ. Үнэтэйхэнөөршье ябуулжархихада болохол даа.

Фетисов картон хайрсагтай юһэн гүсэ сонхоор газаашань шэдэбэ. Урагшатай хүдэлжэ байһандаа ехэл урматайхан, арбадахи гүсэеэ аятайханаар тэбэреэд ябатарнь, урдань милицисэр зогсожо байба.

Иигэжэ хулгай хэжэ байһан эрхэтэн Фетисов гэнтэ элүүр боложо тэлэрхэдээ, хуулиин ёһоор зэмээ амсаха болоһоноо мэдэрбэ. Теэд юундэ тэрэ гэнтэ хулгай хэбэ гээшэб? Архи тамхи уудаггүй, элүүр энхэ ябадаг һаа, тэрэ хулгай хэхэ байгаа гү гэжэ асуултай.

Фетисовтэ ажал дээрэһээнь үгтэһэн характеристикэ соо магтаалай үгэ олдоногүй. Үргэлжэ архи уудаг, хүдэлмэриһөө гээгдэдэг байгаа. Нүхэдэй сүүдэй болон профкомой заседанинууд дээрэ нэгэнтэ бэшэ шүүмжэлэгдэһэншье байна.

28 наһа хүрэтэрөө гэр бүлэтэйшье болонгүй, хара уһа намнажа ябаһан Фетисовэй бодолгүй ябадал ондоо байха аргагүй һэн. Архинша хүндэ хаанаһаа мүнгэн байха юм! Үглөөдэрынь тархиингаа үбдэхые мэдэнэ бшуу. Теэд хааһаа мүнгэ оложо, архи худалдажа абалтайб?.. Фетисов заводтоо хэгдэдэг электро-гүсэ хулуужа худалдаад, бардам хүрэхэ мүнгэтэй болохо гэжэ һэдээ ха. Арбан гүсэнь адагынь 90 түхэриг хүрэхэ байна ха юм.

Һогтуу ухаандаа иимэрхүү бодол гүйлгэжэ, гүрэнэй зөөридэ обтоһон Фетисов хэһэн зэмэйнгээ зэргээр эрхэеэ хаһагдаба.

* * *

Баргажанай районой Яарагта нютагта түрэһэн, эгээ мүнөө ямаршье ажал хэнгүй харайжа ябаһан Будаев Василий Дашиевич гэгшэ мүн лэ сүүдэй урда зогсобо.

Энэ хүйхэр М. Горькиин нэрэмжэтэ республиканска библиотекын уншалгын зал соо һууһан дүүтэеэ уулзаха гэжэ ороод, тэндэһээ гараха дээрээ «Спорт за рубежом» гэжэ журналай хоёр подшивка хулуугаад, гардероб сооһоо эхэнэрэй 200 түхэригэй сэнтэй үрбуулга дэгэл үмдөөд гарашаһан байгаа. Тиигээд нютагтаа ошожо, пенсионер эсэгынгээ хүзүүн дээрэ хашалгүй һуужа байтараа, баригдаһан байна.

— Юун болоод, иимэ ябадал гаргаабши? — гэһэн асуудалда тэрэ иимэ харюутай байгаа һэн:

— Халамгай ябааб. Ямар үдэрэй тодхор ороо юм. Наһаараашье юумэ хулуугаагүй хүмби. Хара муухай архиин лэ хойшолон гээбы,— гэжэ тархяа тоншон байба.

Зүб лэ даа. Хара муухай архиин хойшолон. Гэбэшье, гэмынь урдаа, гэмшэлынь хойноо гэжэ бии. Тэрэл болоно.

Яараһандаа даараха гэдэгтэл, ябууд хулгай хэхэдээ, эхэнэрэй дэгэл үмдөөд гарашаһан Будаевые хараһан, үзэһэн хүнүүд гайхаһан байха зэргэтэй. Эхэнэрэй дэгэл үмдөөд ябаһан эрэ ямар энеэдэтэй, муухай байгаа гээшэб? Ухаан бодолоо гэмэлтэһэн гү, ямар нэгэн газарһаа зугадаһан амитан гээбы гэжэ һанахань буруу бэшэл. Харин тиихэдэ Будаев хатуу харын охин соо 206 түхэриг 82 мүнгэнэй хулгай хэжэрхёод, түрмын үүдэ татаха алхамаа хэжэ ябаһан байна бшуу.

В. ТОКТОХОЕВА,
арадай сүүдэй заседатель.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная — 2-54-54, зам. редактора — 2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь — 2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы партийной жизни — 2-34-05, пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства — 2-61-35, сельского хозяйства — 2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта — 2-69-58, культуры и школ — 2-60-21, 2-57-63, информации — 2-60-91, переводов — 2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская — 2-33-61, выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам, издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленина 35 Н-00462. Заказ № 84. Индекс 04609